

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Hudební katedra

Hudební aktivity v mateřské škole na téma Život na farmě

Bakalářská práce

Autor: Kateřina Navrátilová
Studijní program: B0112A300001 Učitelství pro mateřské školy
Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy
Vedoucí práce: PhDr. Helena Karnetová
Oponent práce: prof. PhDr. Eva Jenčková, CSc.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Kateřina Navrátilová
Studium:	P20K0147
Studijní program:	B0112A300001 Učitelství pro mateřské školy
Studijní obor:	Učitelství pro mateřské školy
Název bakalářské práce:	Hudební aktivity v mateřské škole na téma Život na farmě
Název bakalářské práce AJ:	Music activities in kindergarten on the topic of Life on the farm

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce Hudební aktivity v mateřské škole na téma Život na farmě je vytvoření metodických listů s hudebními činnostmi, které mohou sloužit jako vzorový materiál pro pedagogy předškolního vzdělávání. Práce je rozdělena na dvě části. První teoretická část se zabývá Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a jeho propojeností s hudební výchovou v mateřské škole. Tato část je dále věnována charakteristice jednotlivých hudebních činností, které jsou obsahem hudební edukace dětí předškolního věku. Na teoretickou část navazuje část praktická, která obsahuje metodické listy s tematikou hospodářských zvířat a života na farmě. Aktivity budou autorkou práce realizovány a ověřeny ve zvolené mateřské škole. Dále tyto materiály ověří pedagogové ve vybraných mateřských školách. Jejich hodnocení proběhne formou dotazníkového šetření. Klíčová slova: hudební aktivity, hudební činnosti, hudebnost, hudební schopnost, hudební dovednost, mateřská škola, předškolní věk, hudební výchova, farma, hospodářská zvířata

FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-323-9. FRANĚK, Marek. Hudební psychologie. Praha: Univerzita Karlova, 2007. ISBN 978-80-246-0965-2. JENČKOVÁ, Eva. Hudba a pohyb ve škole. Hradec Králové: Orlice, 2002. ISBN 80-903115-7-1. JENČKOVÁ, Eva. Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou. Druhé vydání. Hradec Králové: Tandem, 2014. ISBN 978-80-86901-26-8. JENČKOVÁ, Eva. Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole. Hradec Králové: Tandem, 2021. ISBN 978-80-86901-69-5. JENČKOVÁ, Eva. Hudba v současné škole: Práce s písní 1. díl. Druhé vydání. Hradec Králové: Tandem, 2010. ISBN 80-902662-9-0. JENČKOVÁ, Eva. Hudba v současné škole: Prstohrátky nejen se zvířátky. Druhé vydání. Hradec Králové: Tandem, 2019. ISBN 978-80-86901-79-4. JISTEL, Petr a kol. Hudba v mateřské škole: sborník prací o hudební výchově v předškolním věku. Chomutov: odbor školství ONV, 1969. ISBN není uvedeno. KULHÁNKOVÁ, Eva. Zvířátka ve hře, písní a tanci. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-754-1. KURKOVÁ, Libuše. Říkáme si, zpíváme si, hrajeme a tančíme. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. ISBN 14-307-71. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT a Výzkumný ústav pedagogický, 2021 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/> SEDLÁK, František. Hudební vývoj dítěte: analytická studie. Praha: Supraphon, 1974. ISBN 02-289-74. SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. Hudební psychologie pro učitele. Druhé vydání. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-2060-2. STODŮLKOVÁ, Eva a Eliška ZAPLETALOVÁ. Pedagogika pro střední školy. Druhé vydání. Beroun: Machart, 2015. ISBN 978-80-87938-32-4. STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEŽULA. Hudební výchova v mateřské škole: dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy. Praha: Naše vojsko, 1988. ISBN není uvedeno. ŠMERDOVÁ, Marie. Hudebně pohybová výchova. Druhé, přepracované vydání. Jihlava: ETIS Jihlava, 1993. ISBN není uvedeno. TICHÁ, Alena. Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-916-X. TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: Od narození do 8 let. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-100-6.

Garantující pracoviště:	Hudební katedra, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Helena Karnetová
Oponent:	prof. PhDr. Eva Jenčková, CSc.
Datum zadání závěrečné práce:	16.1.2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Hudební aktivity v mateřské škole na téma Život na farmě vypracovala pod vedením vedoucí závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne.....

.....
Kateřina Navrátilová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Heleně Karnetové za odbornou pomoc, cenné rady a doporučení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se podíleli na dotazníkovém šetření.

Anotace

NAVRÁTILOVÁ, Kateřina. *Hudební aktivity v mateřské škole na téma Život na farmě*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2022. 110 s. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce na téma Hudební aktivity v mateřské škole na téma Život na farmě je vytvoření metodických listů s hudebními činnostmi, které mohou sloužit jako vzorový materiál pro pedagogy předškolního vzdělávání.

Práce je rozdělena na dvě části. První teoretická část se zabývá Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání a jeho propojeností s hudební výchovou v mateřské škole. Tato část je dále věnována charakteristice jednotlivých hudebních činností, které jsou obsahem hudební edukace dětí předškolního věku. Na teoretickou část navazuje část praktická, která obsahuje metodické listy s tematikou hospodářských zvířat a života na farmě. Tento vzorový materiál byl poskytnut pedagogům do vybraných mateřských škol, aby se posoudila jeho funkčnost. Na základě postřehů z vlastní praxe a výsledků dotazníkového šetření je v závěru práce sepsána evaluace.

Klíčová slova: hudební aktivity, hudební činnosti, hudebnost, hudební schopnost, hudební dovednost, mateřská škola, předškolní věk, hudební výchova, farma, hospodářská zvířata

Annotation

NAVRÁTILOVÁ, Kateřina. *Music activities in kindergarten on the topic of Life on the farm*. Hradec Králové: Faculty of Education University of Hradec Králové, 2022. 110 p. Bachelor thesis.

The aim of the bachelor's thesis on the topic of Music activities in kindergarten on the topic of Life on the farm is to create methodological sheets with musical activities, which can serve as a model material for preschool teachers.

The bachelor thesis is divided into two parts. The first theoretical part deals with the Framework Educational program for Preschool Education and its connection with music education in kindergarten. This part is further devoted to the characteristics of individual musical activities, which are the content of music education for preschool children. The theoretical part is followed by the practical part, which contains methodological sheets with the theme of livestock and farm life. This sample material was provided to teachers in selected kindergartens to assess its functionality. Based on observations from my own practice and the results of the questionnaire survey, an evaluation is written at the end of the thesis.

Keywords: music activities, musicality, musical ability, musical skills, Kindergarten, preschool age, Music, farm, livestock

Obsah

Úvod.....	8
1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	10
1.1 Charakteristika RVP PV	10
1.2 Hudební výchova v RVP PV.....	11
2 Hudební činnosti	17
2.1 Pěvecké činnosti.....	18
2.2 Poslechové činnosti	23
2.3 Hudebně pohybové činnosti	26
2.4 Instrumentální činnosti.....	29
3 Metodické listy	32
3.1 Komplexní hudební práce s říkadlem	32
3.2 Poslechové činnosti ke klavírní miniatuře	35
3.3 Komplexní hudební práce s písní	40
3.4 Hudební pohádka	47
4 Doplnkové činnosti k metodickým listům	52
5 Reflexe – vyhodnocení metodických listů.....	57
5.1 Fotodokumentace	60
6 Dotazníkové šetření	61
6.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření	62
6.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření a doporučení úprav	73
7 Závěr	75
8 Literatura.....	77
9 Webové stránky	79
10 Elektronické dokumenty	79
11 Seznam příloh	80

Úvod

Bakalářská práce se zabývá hudebními činnostmi přiměřenými věku dětí v mateřské škole. Výchova v mateřské škole má za cíl všestranný rozvoj dítěte, který je mimo jiné kultivován hudební výchovou. Bohužel se nejen v praxi, ale i v některých odborných publikacích setkáváme s faktem, že je stále více dětí, které neumějí pracovat se svým hlasem, nemají cit pro rytmus atp. Zájem dětí je směřovaný k jiným, pro ně atraktivnějším věcem. Děti se tak s hudebně podnětným prostředím setkají až v mateřské škole. Na pedagogích je, aby dětem otevřeli pomyslnou bránu do světa hudby a pomohli jim rozvíjet hudební schopnosti a dovednosti.

Volba tématu byla nejen ovlivněna touto skutečností, ale také mým kladným vztahem k hudbě, který chci pěstovat i v dětech. Jak řekl francouzský spisovatel Romain Rolland: „*Hudba – jako déšť, kapka za kapkou proniká do srdce a oživuje jej.*“¹

Cílem bakalářské práce bylo vytvoření metodických listů, zaměřených na práci s říkadlem a písní, poslech klavírní miniatury a hudební pohádku. Výukový materiál je určen pedagogům v mateřských školách, kteří pracují s dětmi primárně ve věku 4–6 let. Lze jej využít při výchovně vzdělávací činnosti jako týdenní plán nebo jako inspiraci k vytvoření vlastních metodických listů. Druhým cílem bakalářské práce bylo ověření funkčnosti výukového materiálu ve vybraných mateřských školách a vlastní realizace připraveného programu ve zvolené mateřské škole. Třetí cíl závěrečné práce jsem zaměřila na vyhodnocení metodických listů na základě poznatků z praxe.

Práce je rozdělena na dvě části. První část je teoreticky zaměřená. Obsahuje dvě kapitoly. První charakterizuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání a poukazuje na jeho propojenost s hudební výchovou. Druhá kapitola popisuje vliv hudby na člověka a zabývá se jednotlivými hudebními činnostmi.

Ve druhé praktické části nabízím výukový materiál, kterému je věnována kapitola 3. Ve 4. kapitole jsou zahrnuty doplňkové činnosti k hudebnímu programu (výtvarné nápady, aktivity do komunitního kruhu a inspirace k pohybové chvilce). Kapitoly 5 a 6 obsahují reflexi metodických listů, možné úpravy pro zlepšení jejich kvality a vyhodnocené dotazníkové šetření, jehož cílem bylo mimo jiné zjistit kvalitu zpracovaných materiálů.

¹ ROLLAND, Romain. *Citáty*. Praha 2008-2022, s. 1. [online] Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/citaty/romain-rolland-1259>

Na téma hudebních činností v mateřské škole je k dohledání nepřeberné množství závěrečných prací. Přínos této práce spočívá v její praktické části, v níž jsou uvedeny již zmíněné metodické listy a doplňkové činnosti na téma hospodářských zvířat.

1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

První kapitola pojednává o závazném kurikulárním dokumentu ve vztahu k hudební výchově v mateřské škole. Rámcovému vzdělávacímu programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) podléhá způsob dnešního vzdělávání. V této kapitole je uvedena stručná charakteristika RVP PV. Dále tuto kapitolu věnuji vzdělávacím oblastem, ve kterých je hudební výchova obsažena.

1.1 Charakteristika RVP PV

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání je kurikulární dokument na státní úrovni, který je v souladu s Národním programem rozvoje vzdělávání (tzv. Bílou knihou) a se školským zákonem č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání.²

Autorky Eva Stodůlková a Eliška Zapletalová definují RVP PV jako osobnostně orientovaný plán, který podporuje individuálně rozvíjené možnosti dítěte. Od 1. září 2007 je RVP PV „závazný pedagogický dokument pro výchovu a vzdělávání dětí předškolního věku v podmínkách mateřské školy.“³

„RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku.“⁴

RVP PV stanovuje závazný rámec vzdělávání a je podkladem pro kurikulární dokumenty na školní úrovni. Těmi jsou školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP). Každá škola si vypracovává svůj ŠVP, který je přizpůsobený té dané mateřské škole z hlediska personálního zajištění, kapacity, vybavení a jiné.⁵

RVP PV obsahuje mimo jiné rámcové cíle, klíčové kompetence, dílčí cíle a dílčí výstupy. Všechny tyto cílové kategorie by měly být v souladu. Rámcové cíle spolu s klíčovými kompetencemi jsou na obecné úrovni. Dílčí cíle s dílčími výstupy spadají do úrovně oblastní a jsou uvedeny u jednotlivých vzdělávacích oblastí.⁶

² SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 4

³ STODŮLKOVÁ Eva a Eliška ZAPLETALOVÁ. *Pedagogika pro střední školy*. Beroun 2015, s. 33

⁴ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 5

⁵ STODŮLKOVÁ Eva a Eliška ZAPLETALOVÁ. *Pedagogika pro střední školy*. Beroun 2015, s. 156

⁶ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 9

Vzdělávací obsah v RVP PV je hlavním prostředkem vzdělávání dítěte v mateřské škole. Je členěn do již zmíněných pěti vzdělávacích oblastí, u kterých jsou vždy uvedeny dílčí cíle (co by měl učitel u dítěte sledovat a podporovat), vzdělávací nabídka (co učitel dítěti nabízí) a očekávané výstupy (co dítě na konci předškolního období zpravidla dokáže).⁷ Vzdělávací oblasti se nazývají:

- biologická (Dítě a jeho tělo)
- psychologická (Dítě a jeho psychika)
- interpersonální (Dítě a ten druhý)
- sociálně kulturní (Dítě a společnost)
- environmentální (Dítě a svět)

1.2 Hudební výchova v RVP PV

Při detailním zaměření na obsah jednotlivých vzdělávacích oblastí obsažených v RVP PV lze zjistit, že hudební výchova je zastoupena ve většině z nich. Tato kapitola se zabývá právě provázaností hudební výchovy s jednotlivými vzdělávacími oblastmi RVP PV.

Dítě a jeho tělo:

Vzdělávací oblast „*Dítě a jeho tělo*“ se zejména zaměřuje na fyzickou pohodu, zlepšování tělesné zdatnosti jedince, podporuje rozvoj pohybových a manipulačních dovedností a vede jedince ke zdravým životním návykům a postojům.⁸

Do této oblasti spadají hudebně pohybové činnosti, které využívají rozmanité pohybové prostředky. Příkladem může být hra na tělo, různé druhy chůze, prvky pantomimy, taneční prostředky nebo poslechové činnosti, které v souvislosti s touto oblastí lze využít k relaxaci či v elementární pohybové improvizaci podle hudby.⁹

⁷ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 13, 14

⁸ FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: Náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha 2007, s. 13

⁹ FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: Náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha 2007, s. 17, 20, 29, 30

Své místo si tu najde také zpěv a instrumentální zvukomalba. Před samotným zpěvem je vhodné využít dechová cvičení a při zpěvu dbát na správné držení těla. Se zpěvem souvisí hlasová hygiena, která zde zastupuje mimo jiné i prevenci nezdravých návyků. Manipulační činnosti s hudebními nástroji nebo ozvučnými předměty podporují rozvoj jemné motoriky.¹⁰

„Podle RVP PV by na konci předškolního období, v rámci biologické oblasti, mělo dítě z hlediska hudební výchovy zpravidla dokázat:

- *zachovávat správné držení těla*
- *zvládat základní pohybové dovednosti*
- *koordinovat lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladit pohyb s rytmem a hudbou*
- *ovládat dechové svalstvo, sladit pohyb se zpěvem*
- *vnímat a rozlišovat pomocí všech smyslů (sluchově rozlišovat zvuky a tóny)*
- *ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku (zacházet s předměty denní potřeby – ozvučné předměty, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji)“¹¹*

Dítě a jeho psychika

Vzdělávací oblast *„Dítě a jeho psychika“* se zabývá psychickou zdatností a odolností. Zaměřuje se na psychickou pohodu, sebepojetí, city a vůli, rozvoj řeči a jazyka, poznávacích procesů a kreativity. Tato vzdělávací oblast zahrnuje tři podoblasti: a) Jazyk a řeč, b) Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace, c) Sebepojetí, city a vůle.¹²

¹⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV*. 2005. [online] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/394/HUDEBNI-VYCHOVA-A-VZDELAVACI-OBSAH-RVP-PV.html>

¹¹ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 16

¹² SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 17

a) Jazyk a řeč

Pedagog by měl podporovat rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností, verbální i neverbální komunikaci a podporovat zájem o formy sdělení – verbální i neverbální (výtvarné, hudební, pohybové, dramatické).

I v této podoblasti jsou obsaženy všechny hudební činnosti. Vokální činnosti jsou přímo zahrnuty ve vzdělávací nabídce. Mezi tyto činnosti patří například napodobování různých sluchových podnětů, melodizace říkadel v přirozené hlasové poloze, rytmizování krátké říkanky a písňe spojené s hrou na tělo nebo hrou na lehkoovladatelné nástroje, reakce na dirigentská gesta, práce s dynamikou, artikulační cvičení a modifikace zpěvu na různé slabiky („Zpíváme jako kočky /...“). Do verbálního projevu se řadí také reprodukce a dramatisace pohádky – z hlediska hudebních aktivit se nabízí využití hudební pohádky.¹³

Hudebně pohybové činnosti jsou zde zastoupeny v podobě již zmíněné hry na tělo nebo pantomimického ztvárnění, které je prostředkem neverbálního projevu. Poslechové činnosti z hlediska psychické oblasti souvisejí s emotivní reakcí na slyšený obsah, pohybovou improvizací, výtvarným vyjádřením hudebního díla, ale také vyprávěním o svých pocitech, dojmech a představách.¹⁴

„Podle RVP PV by na konci předškolního období, v rámci podoblasti „Jazyk a řeč“, mělo dítě z hlediska hudební výchovy zpravidla dokázat:

- *správně vyslovovat, ovládat dech, tempo i intonaci řeči*
- *vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách*
- *domluvit se slovy i gesty, improvizovat*
- *učit se zpaměti krátké texty (reprodukovat říkanky, písničky, pohádky, zvládnout jednoduchou dramatickou úlohu)“¹⁵*

¹³ FICHOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: Námetky k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha 2007, s. 36, 37, 40, 42, 43, 44, 48

¹⁴ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV*. 2005. [online] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/394/HUDEBNI-VYCHOVA-A-VZDELAVACI-OBSAH-RVP-PV.html>

¹⁵ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 18

b) Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace

Pedagog by měl podporovat zdokonalování smyslového vnímání, rozvíjet paměť a pozornost a také představivost a fantazii. Tato podoblast se zaměřuje také na tvořivost (tvořivé myšlení a řešení problémů).

Mezi hudební činnosti, které se vztahují k této podoblasti, patří hra na ozvučné předměty. Manipulace s předměty, hledání různých zvukových efektů a samotná výroba ozvučných předmětů rozvíjí kreativní myšlení a představivost. Hra jednoduchých a ostinátých doprovodů pak dále rozvíjí u dětí paměť.¹⁶

Při zpěvu jsou děti vedeny k tvořivosti zejména při hře na otázku a odpověď nebo při dokončování melodických úryvků. Samotným nácvikem písně nebo prací s říkadlem dochází u dětí k rozvoji paměti. Ta je kultivovaná také při využití rytmicko-melodické hry na ozvěnu. Hudebně pohybové činnosti, jako jsou pohybová hra na ozvěnu nebo taneční a pohybová improvizace na slyšenou hudbu, ovlivňují rozvoj fantazie a představivosti.¹⁷ Mezi hudební činnosti rozvíjející představivost a fantazii dále patří poslechové činnosti.¹⁸ K tomu napomáhá například využití asociačních rozhovorů¹⁹.

„Podle RVP PV by na konci předškolního období, v rámci podoblasti „Poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace“, mělo dítě z hlediska hudební výchovy zpravidla dokázat:

- vědomě využívat všechny smysly
- záměrně se soustředit na činnost a udržet pozornost
- přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje
- orientovat se v prostoru i v rovině
- učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit
- řešit problémy, úkoly a situace, myslet kreativně, předkládat nápady
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech (konstruktivních, výtvarných, hudebních, pohybových či dramatických)²⁰

¹⁶ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 228

¹⁷ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV*. 2005. [online] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/394/HUDEBNI-VYCHOVA-A-VZDELAVACI-OBSAH-RVP-PV.html>

¹⁸ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 3

¹⁹ Asociační rozhovor viz kapitola „Poslechové činnosti ke klavírní miniatuře“

²⁰ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 20

c) Sebepojetí, city a vůle

Poslední podoblastí je „*Sebepojetí, city a vůle*“. Tato oblast zahrnuje poznání sebe sama a získávání sebedůvěry. Zabývá se rozvojem schopnosti plně prožívat city, vyjádřit získané dojmy a prožitky a zdokonalováním mravního i estetického vnímání, citění a prožívání.

Hudební činnosti vzbuzují v dětech city, emoce a rozvíjí jejich zdravé sebevědomí. Mezi hudební činnosti vhodné pro děti předškolního věku patří například tvůrčí hudebně pohybové aktivity, rytmické i melodické improvizace, poslech písní různého charakteru a jejich vyjádření pomocí mimiky, adekvátním pohybem nebo výtvarnými prostředky.²¹

„Podle RVP PV by na konci předškolního období, v rámci podoblasti „Sebepojetí, city a vůle“, mělo dítě z hlediska hudební výchovy zpravidla dokázat:

- *přijímat pozitivní ocenění i svůj případný neúspěch a vyrovnat se s ním, učit se hodnotit svoje osobní pokroky (zdokonalování hry na lehkoovladatelné nástroje, ...)*
- *prožívat radost ze zvládnutého a poznaného*
- *zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizaci)“²²*

Dítě a ten druhý

Vzdělávací oblast „*Dítě a ten druhý*“ se zabývá utvářením vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému. Záměrem pedagoga by měla být podpora těchto vztahů, obohacení jejich vzájemné komunikace a zajištění pohody ve vztazích.

Do vzdělávací nabídky můžeme zařadit nejen společný zpěv, který podporuje toleranci a vzájemnou úctu, ale také zpěv ve dvojicích (například hra na ozvěnu nebo hra na otázku a odpověď). Podobně jako u zpěvu lze využít i hru na lehkoovladatelné nástroje a hudebně pohybové činnosti.²³

²¹ FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: Náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha 2007, s. 71, 72, 75, 76

²² SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 21, 22

²³ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV*. 2005. [online] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/394/HUDEBNI-VYCHOVA-A-VZDELAVACI-OBSAH-RVP-PV.html>

„Podle RVP PV by na konci předškolního období, v rámci interpersonální oblasti, mělo dítě z hlediska hudební výchovy zpravidla dokázat:

- *překonat stud*
- *porozumět běžným projevům vyjádření emocí a nálad*
- *spolupracovat s ostatními*²⁴

Dítě a společnost

Záměrem je socializace dětí, seznámit je s pravidly soužití s ostatními lidmi a s kulturními tradicemi národa. Dítě si má vytvořit estetické hodnoty. Pedagog by měl usilovat o to, aby v dětech vytvořil pozitivní postoj k umění a kultuře vlastního národa.

Do vzdělávací nabídky se zařazuje realizace společných zábav a slavností, zpěv lidových písní, různé hudebně pohybové hry a taneční provedení, poslech pohádek a hudebních skladeb. Do této oblasti dále patří setkávání s hudebním uměním i mimo mateřskou školu (návštěva různých kulturních a uměleckých míst a akcí).²⁵

„Podle RVP PV by na konci předškolního období, v rámci sociálně kulturní oblasti, mělo dítě z hlediska hudební výchovy zpravidla dokázat:

- *vnímat umělecké a kulturní podněty, pozorně poslouchat, sledovat se zájmem literární, dramatické či hudební představení a hodnotit svoje zážitky (říci, co bylo zajímavé, co je zaujalo)*
- *vyjadřovat se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládat základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)*²⁶

Dítě a svět

Oblast „*Dítě a svět*“ je zaměřena na elementární poznatky o okolním světě a jeho dění. Dítě by mělo mít povědomí o tom, jaký má člověk vliv na životní prostředí.

V RVP PV není uvedena vzdělávací nabídka ani očekávané výstupy týkající se přímo hudební výchovy. Do této oblasti je možné zařadit hudební činnosti na téma dopravy a přírody.

²⁴ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 23, 24

²⁵ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 25, 26

²⁶ SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha 2021, s. 26, 27

2 Hudební činnosti

Současné pojetí hudební výchovy v mateřské škole je založeno na „*činnostním principu, preferuje rozvoj hudebních i osobnostních předpokladů dětí a formuje jejich vztah k hudbě prostřednictvím aktivního hudebního projevu.*“²⁷

K celkové kultivaci dětské osobnosti přispívá hudebně výchovný proces za pomoci citlivé volby metod, forem a adekvátních výrazových prostředků. Hudební výchova v souladu s ostatními výchovnými složkami přispívá k mravnímu, citovému a celkovému estetickému rozvoji dítěte.²⁸

Vliv hudební výchovy na člověka

Nejenže hudební výchova napomáhá k rozvoji motoriky, sebedůvěry, řeči, smyslového vnímání a vede k orientaci v prostoru, ke koncentraci pozornosti, ale také má sdružovací charakter, napomáhá udržovat pravidla hry a učí jedince se na hudbě aktivně podílet.²⁹

Mimo to „*všechny hudební činnosti již svou podstatou předpokládají ovzduší pohody a optimismu, vyladují atmosféru, která výrazně působí na psychiku člověka a ovlivňuje jednání, projevy a postoje dětí.*“³⁰

Hudební pedagog a psycholog František Sedlák³¹ ve své publikaci uvádí, že hudba má fyziologické účinky. Hudební rytmus podněcuje motorická centra a vyvolává tak pohybové reakce. Pomocí hudebních činností se dále rozvíjí představivost, paměť a fantazie. Hudba má také emocionální funkci, která je spojena s funkcí poznávací.

„*Pozitivní účinek hudební výchovy nespočívá pouze v probuzení zájmu o hudbu a v rozvoji hudebních schopností, ale praktická hudební činnost vede postupně k dalším pozitivním změnám v různých mimohudebních oblastech.*“³²

Pedagog by si měl uvědomovat všechny tyto souvislosti a využívat je k optimálnímu a všestrannému rozvoji dětské osobnosti. Docílíme toho vzájemným prolínáním výchovně vzdělávacích složek.

²⁷ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 3

²⁸ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 1, 5, 6

²⁹ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 10

³⁰ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 5

³¹ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 10

³² FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. Praha 2007, s. 157

V hudební výchově tomu není jinak. Obsah hudební výchovy je rozdělen do čtyř hudebních činností, které se vzájemně propojují. Jedná se o činnosti pěvecké, poslechové, hudebně pohybové a instrumentální.³³

2.1 Pěvecké činnosti

Pěvecké činnosti patří k hlavním hudebním aktivitám a jsou základem pro rozvoj hudebnosti. Patří mezi nejpřirozenější projevy dítěte, a proto je potřeba je správně rozvíjet. Tato podkapitola seznamuje čtenáře se základy pěvecké výchovy.

„Zpěv je primární lidská potřeba, hluboce zakotvená v lidské osobnosti a pevně spjatá s celou existencí lidstva. Jedinci je umožněn snadno dosažitelným a stále přítomným hudebním nástrojem – hlasovým orgánem.“³⁴ Je to velmi citlivý nástroj, a proto je potřeba o něj pečovat a dodržovat mimo jiné hygienu hlasu, jež je nedílnou součástí hlasové výchovy.³⁵

Hygienické zásady

Autoři Karla Strnadová a Jiří Zezula ve své publikaci *„Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy“* uvádějí, že vhodné podmínky pro zpěv se vytvoří dodržováním těchto hygienických zásad:

- *„zpívat v čistém prostředí, ve vyvětrané místnosti*
- *zpívat při optimální teplotě a vlhkosti vzduchu*
- *zpívat v místnosti s dobrou akustikou*
- *zpívat ve vhodné hlasové poloze dítěte, nepřepínat hlasivky*
- *dodržovat zásadu kratších pěveckých intervalů, nezpívat příliš dlouho“³⁶*

Hudební pedagožka profesorka Eva Jenčková³⁷ dále mezi hygienické zásady řadí dodržování zásad pěstování pěveckých návyků, absenci zpěvu při námaze a při hlasové indispozici.

³³ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 6

³⁴ SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha 2016, s. 278

³⁵ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 9

³⁶ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 8, 9

³⁷ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Práce s písní*. Hradec Králové 2010, s. 7

Základní pěvecké návyky a dovednosti

Pro dobrý hlasový i pěvecký projev dítěte je důležité dodržovat základní pěvecké návyky a dovednosti. Podporují rozvoj dětského hlasu, chrání ho před poškozením a napomáhají k čistému zpěvu.³⁸

Autoři Alena Tichá a Zdeněk Šimanovský³⁹ uvádí tyto pěvecké dovednosti: správné držení těla, dýchání, tvoření hlavového tónu a výslovnost. Profesorka Eva Jenčková⁴⁰ k základním pěveckým dovednostem a návykům dále řadí regulaci zpěvní dynamiky, vázání tónů a zvětšování hlasového rozsahu.

a) Držení těla při zpěvu

Postoj při zpěvu ovlivňuje pěvecký projev člověka. Je tedy velmi důležité dbát na jeho správnost. Křečovitým postavením těla a nedostatečným uvolněním svalstva dochází k omezení volnosti výdechového proudu a špatnému držení hlavy, což zapříčiní nesprávné postavení hrtanu. Dochází také k nadměrné činnosti mimického svalstva, zvedání ramen a tuhost dolní čelisti. Všechny tyto věci zamezují vytvoření správného tónu a ovlivňují srozumitelnost zpívaného slova.⁴¹

Pěvecké činnosti v mateřské škole lze realizovat ve stoji, v sedě nebo v kleku na patách. V pěveckém postoji jsou nohy mírně rozkročeny, chodidla se celou plochou dotýkají podložky a váha je rozložena na obě nohy. Váhu nepřenášíme na paty. Ruce jsou volně podél těla, záda jsou vzpřímená a hlava je v prodloužení páteře. Pěvecký sed je charakteristický sezením na kraji židle. Chodidla jsou mírně předsunuta a opět opřena celou plochou o zem. Zpěvák má kolena mírně od sebe (na šířku ramen), vzpřímená záda a hlavu v prodloužení páteře. Ruce směřují volně do klína (nikoli na kolena). Správnému držení těla při kleku na patách dopomáhají mírně roztažená kolena. Oddálením kolen docílíme zpevnění spodních břišních svalů, které pomohou vzpřímit záda a podpoří správné dýchání.⁴²

³⁸ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha 2005, s. 73

³⁹ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha 1999, s. 17–20

⁴⁰ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Práce s písní*. Hradec Králové 2010, s. 4–6

⁴¹ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 119

⁴² TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha 2005, s. 78

b) Pěvecké dýchání

Základem dobrého pěveckého výkonu je správné dýchání. Tím je kombinace hrudního a bráničního dýchání, při které dochází k rozšíření celé stěny hrudní i břišní a zapojení bránice. Je nutné se vyvarovat svrchnímu dýchání, jež je velmi neekonomické.⁴³ Při tomto dýchání děti lapají po dechu, zvedají ramena a nezapojují bránici. Vzduch se hromadí v horní části plic a vydrží jen na krátkou dobu. V důsledku toho se dítě nadechuje příliš často.⁴⁴

Pedagog by měl děti naučit vnímat dech a hospodařit s ním. K využití se nabízí nejrůznější dechová cvičení. Jako příklad lze uvést foukání do pírků, které se vznášejí, „dýchání na zamrzlé okno“ atp. Při těchto hrách je důležité dodržet pravidlo: nádech – krátké zadržení dechu – prodloužený výdech. Výdech je vhodné postupně prodlužovat, aby dítěti při zpěvu písně dech vystačil po dobu 4 taktů.⁴⁵

Nádech nosem se provádí na začátku písně nebo v místech, kde jsou pomlky. V místech, ve kterých není dostatek času na nádech nosem, je vhodné využít tzv. „přidechnutí“ ústy. Jedná se o rychlý a hluboký nádech.⁴⁶ „Přidechnutí“ ústy zmiňuje Petr Jistel a kolektiv autorů v publikaci *„Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku“*. V jiných odborných literaturách se s tímto termínem čtenář neseťká.

c) Tvoření tónů

Zdravý rozvoj dětského hlasu je podmíněn tvořením měkkých hlasových začátků s využitím hlavové rezonance a hlavového tónu. Pro dosažení měkkých hlasových začátků je zapotřebí souhra klidného dechu a pozvolného rozeznění hlasivek. Nasazujeme je svrchu a zpočátku pouze ve střední hlasové poloze. Dopomáhá k tomu představa, že tón je motýl dosedající svrchu na špičku nosu a jakmile se ho dotkne ihned se vznese do vzduchu.⁴⁷ K nácvičení měkkého hlasového začátku lze využít pěvecká cvičení se slabikami na: m, n, v, j nebo brumendo.⁴⁸

⁴³ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 60, 61

⁴⁴ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha 2005, s. 89

⁴⁵ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha 1999, s. 18, 19

⁴⁶ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 62

⁴⁷ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha 2005, s. 109

⁴⁸ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Práce s písní*. Hradec Králové 2010, s. 5

Rozeznění hlavové rezonance je podmíněno vytvořením volného prostoru nad hrtanem, tzv. „kopule“. Zvuk proznívá do temene hlavy přes vrchní část lebky a hlas získává příjemnou barvu a kulatost. Zpěvák musí mít uvolněnou dolní čelist a kořen jazyka. K navození hlavového tónu je důležité zpívat slabě a ve vyšší hlasové poloze.⁴⁹ Vhodnými cvičeními pro navození hlavového tónu jsou například: pocit zívnutí, nápodoba zvuků zvířat, stoupající nebo klesající sirény, brumendo, klesající pěvecká cvičení na slabiky mu, nu, vu, ku atp.⁵⁰

d) Artikulace

Pro správnou výslovnost je zapotřebí mít uvolněné a pružné mluvní orgány. Artikulace ovlivňuje nejen srozumitelnost zpívaného textu, ale také napomáhá k příjemné barvě hlasu.⁵¹ Zpěv je zpomalená řeč, a proto umožňuje i nápravu některých vad řeči. Je třeba se zaměřit na správnou artikulaci, kterou lze procvičit recitací textu šeptem.⁵² Dělení slov při zpěvu nekoresponduje s pravopisnou normou. Souhlásky, jež jsou na konci zavřených slabik, pojíme na začátek následující slabiky. Do výjimek však řadíme souhlásky m, n, l.⁵³

Metodické poznámky

Pedagog by měl podporovat vytváření pěveckých dovedností u dětí předškolního věku tím, že dětem předzpěvuje písně, hraje jim na hudební nástroje a kombinuje různé druhy zpěvu (skupinový, kolektivní, sólový) s doprovodem i bez něj. Získané pěvecké návyky je nutné kontrolovat při zpěvu každé písně a taktéž je důležité ověřovat pochopení obsahu písně. Hudební výchovu není vhodné zařazovat po tělesné výchově. Pedagog přizpůsobuje hlasovou polohu podmínkám dětí a volí vhodné tóniny pro zpěv. Průměrný rozsah hlasu dětí předškolního věku, které neumí navodit hlavový tón, je u chlapců d^1-h^1 a u dívek d^1-c^2 . Pokud se děti naučí využívat hlavový tón, mají větší hlasový rozsah. Dále učitel děti před zpěvem uvádí do tóniny (udává akord nebo tón) a samotný zpěv řídí taktováním nebo hrou na hudební nástroj.⁵⁴ Výběr písně ovlivňuje správný rozvoj pěveckého projevu dítěte. Při výběru písně je nutné brát v potaz nejen rozsah tónů, tóninu, ale také obtížnost písně – tedy složitost textu, intervalové skoky a rytmus.⁵⁵

⁴⁹ TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha 2005, s. 118–120

⁵⁰ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Práce s písní*. Hradec Králové 2010, s. 4

⁵¹ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha 1999, s. 20

⁵² JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 65, 66

⁵³ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Práce s písní*. Hradec Králové 2010, s. 5

⁵⁴ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Práce s písní*. Hradec Králové 2010, s. 3, 7

⁵⁵ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 10

Metodika nácviiku písne a práce s ní

I když je každá píseň jiná, existují jen tři metody nácviiku písne⁵⁶. V mateřské škole se setkáváme pouze s jednou, a to je nácvik písne imitací neboli nápodobou.

a) Motivace

Před samotným nácvikem písne je vhodné využít různé způsoby motivace ke zpěvu. Tou může být například básnička, vyprávění krátké pohádky, využití maňásků, ukázka ilustračních obrázků k tématu atd.⁵⁷

b) Vzorové předvedení písne, rozhovor o písni

Následuje vzorové předvedení písne pedagogem, doplněné doprovodem na hudební nástroj. Před samotným zpěvem je vhodné zahrát předeheru⁵⁸ a píseň ukončit dohrou⁵⁹.

Na poslech písne navazuje rozhovor s dětmi, při kterém se lze zaměřit na hudební výrazové prostředky. Pokud je text písne složitější, pedagog dětem vysvětlí neznámá slova nebo obsah písne.⁶⁰

c) Dechová a artikulační cvičení

Své místo si tu najdou také dechová a artikulační cvičení, která pomohou dětem rozhýbat mluvní orgány. Vhodně zvoleným rozezpíváním je nutné na zpěv připravit hlasivky.⁶¹ Zpěv dětí lze zlepšit pomocí her s hlasem, mezi které patří například skluzavky, meluzíny, střídání zpěvu hlubokých a vysokých tónů doplněné vyjádřením melodie pohybem atp.⁶²

⁵⁶ Jsou jimi: metoda imitační, metoda s oporou o grafický zápis a metoda intonační.

⁵⁷ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 76

⁵⁸ Jedná se o první dva a většinou poslední dva takty z písne.

⁵⁹ Ta je tvořena posledními dvěma takty písne, které se hrají o oktávu výš.

⁶⁰ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 73

⁶¹ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 31

⁶² TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: Od narození do 8 let*. Praha 2007, s. 13, 20, 22

d) Návčik a upevnování písne

Děti se učí písne nápodobou neboli metodou imitace po melodických frázích. Zpěv pedagoga při návčiku písne může být doprovázen hrou melodie na hudební nástroj. Pro aktivaci dětské pozornosti se při upevnování písne doporučuje obměňovat formy práce. Nabízí se hra na štafetu, zpěv na různé slabiky nebo již zmíněné střídání zpěvu kolektivního, skupinového a individuálního atp. Pedagog v mateřské škole se stává pro děti vzorem, a proto by jeho pěvecký projev měl obsahovat emocionální nadšení, správnou artikulaci a frázování.⁶³

e) Práce s písni

Písne se propojuje s dalšími aktivitami, mezi které patří: pohybové ztvárnění (hra na tělo, taneční vyjádření, pantomimika), instrumentální doprovod na lehkoovladatelné nástroje či ozvučné předměty. Nabízí se také propojení hudebních činností s výtvarným projevem.⁶⁴

2.2 Poslechové činnosti

Podkapitola poslechových činností je věnována jejich charakteristice a metodickým poznámkám, které přispívají k optimální práci s poslechovou skladbou. Dále je zde uveden vhodný postup při práci s klavírní miniaturou, jež děti vede k aktivnímu vnímání hudby.

Profesorka Eva Jenčková ve své publikaci uvádí pro poslechové činnosti tuto definici: „*Poslech hudby je významnou hudební činností, jehož základem a cílem je aktivní vnímání a prožívání hudby spojené s porozuměním hudebnímu sdělení. Nelze ho tedy považovat za pouhé pasivní vnímání hudby jako zvukové kulisy.*“⁶⁵

Úkolem pedagoga je mimo jiné seznamovat děti s jednoduchými skladbami a vést je k aktivnímu poslechu hudby. „*Aktivním poslechem rozumíme pronikání do struktury dané skladby.*“⁶⁶ Vzhledem k tomu, že dítě není schopné rozeznat zábavnou hudbu, která ho obklopuje, od hudby hodnotné, je výběr vhodné poslechové skladby závislý na pedagogovi.⁶⁷

⁶³ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 8, 13, 14

⁶⁴ TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hraje si s nejmenšími: Od narození do 8 let*. Praha 2007, s. 14, 15

⁶⁵ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 3

⁶⁶ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 33

⁶⁷ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 251

Mezi faktory ovlivňující výběr skladby patří: obsah skladby, elementární výrazové prostředky (výška tónů, tempo, rytmus, dynamika a barva) a charakter hudby (taneční, pochodová, určená k slavnostní příležitosti apod.).⁶⁸

Jednou z možností, jak rozvíjet posluchačské dovednosti dětí, jsou klavírní miniatury, které odpovídají mentalitě dětí a jejich hudebním zkušenostem. Jedná se o hudební skladby nevelkého rozsahu, které lze použít jako průpravu k vědomému vnímání vážnějších hudebních děl přiměřených věku.⁶⁹

Děti předškolního věku jeví o poslechové činnosti větší zájem a jsou vnímavější, pokud jim pedagog zprostředkuje hudbu vlastní hrou na hudební nástroj. Živá reprodukce hudby má spoustu výhod. Pedagog může libovolně různé části skladby opakovat a popřípadě přizpůsobit tempo skladby při propojení s jinými hudebními činnostmi. Jelikož se děti učí nápodobou, probouzí v nich pedagog touhu hrát na hudební nástroj.⁷⁰

Metodický postup při poslechu skladeb

Eva Jenčková⁷¹ ve své publikaci zmiňuje optimální postup při poslechu klavírní miniatury nebo drobné charakteristické skladby: a) motivace poslechu, b) poslech klavírní miniatury / charakteristické skladby, c) asociační rozhovor o náladě skladby a pocitech dětí, d) elementární analýza hudebně výrazových prostředků, e) hudební činnosti k ověření hudebních poznatků z poslechu.

a) Motivace poslechu

Motivace by měla by měla v dětech probudit zájem o poslechové činnosti. Může být formou vyprávění krátkého příběhu, přednesem básně nebo pomocí tematických rozhovorů s dětmi, doplněných o rekvizity nebo obrazový materiál. Součástí motivace může být také odtajnění názvu skladby. Pokud jsou posluchači uvedeni do tématu, je možné zapojit fantazii dětí a po poslechu klavírní miniatury je nechat název skladby odhadnout.⁷²

⁶⁸ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 22, 23

⁶⁹ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 4

⁷⁰ JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: Sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov 1969, s. 254

⁷¹ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 5–8

⁷² JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 5

b) Poslech klavírní miniatury

Poslechová skladba by neměla být příliš dlouhá, aby nedocházelo ke ztrátě pozornosti dětí. Poslech klavírní miniatury je nutné opakovat dvakrát. Při prvním poslechu jsou úkoly zaměřeny na celkový charakter a náladu skladby. Zde se nabízí využití asociačních rozhovorů o náladě skladby a pocitech dětí. Ve druhém poslechu dochází již k zaměření na konkrétní prostředky hudební řeči. Během práce se skladbou je vhodné jednotlivé části skladby, se kterými právě pracujeme, zopakovat.⁷³

c) Asociační rozhovor o náladě skladby a pocitech dětí

Asociační rozhovory výrazně rozvíjejí hudební myšlení dětí a schopnost pochopit obsah hudební skladby. Vhodné je použít otázku: „*Co by to bylo, kdyby to bylo?*“. Tato otázka nutí posluchače k zamyšlení nad hudebním obrázkem. Pomocí této otázky se dají vyjádřit nejrůznější témata například: „*Kdyby hudba byla hračkou / počasím / pohádkovou postavou / zvířetem / ..., jakou by byla?*“.⁷⁴

d) Elementární analýza hudebně výrazových prostředků

Po druhém poslechu přichází na řadu druhý typ otázek, při kterém je vhodné se ptát: „*Jak to hudba dokázala říci?*“. Děti vnímají hudební výrazové prostředky (tempo, dynamiku a charakter melodie) a formotvorné prostředky hudby (principy hudebního opakování, kontrastu, gradace). Je vhodné použít návodné otázky: „*Slyšeli jsme tóny vysoké nebo hluboké/ silné nebo slabé/ pomalé nebo rychlé?*“ atp.⁷⁵

e) Hudební činnosti k ověření hudebních poznatků z poslechu

Hudební poznatky z poslechu klavírní miniatury ověřujeme pomocí hudebních činností. K použití se nabízí všechny druhy pohybových činností (hra na tělo, fonogestika, různé druhy charakteristické chůze, pantomimika a taneční prvky). Dále také instrumentální, vokální výtvarné a dramatické prostředky.⁷⁶

⁷³ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 6

⁷⁴ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 6

⁷⁵ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 7

⁷⁶ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové 2021, s. 8

2.3 Hudebně pohybové činnosti

Tato podkapitola uvádí znaky a přínos hudebně pohybových činností pro děti. Dále obsahuje klasifikaci pohybových prvků a jejich stručnou charakteristiku.

Pohyb je pro děti zcela přirozený a hudba sama o sobě k pohybu vybízí. Proto dítě vyhledává převážně činnosti, ve kterých jsou propojeny výrazové prostředky (pohyb, hudba, slovo, mimika) umožňující se přirozeně vyjádřit.⁷⁷

Pohybový projev dítěti pomáhá snáze a zajímavou formou proniknout do světa hudby. Děje se tomu za pomoci nejrůznějších pohybových prostředků. Přirozenost a spontánnost dětského pohybu lze podpořit kostýmovými doplňky nebo rekvizitami.⁷⁸

Hudební pedagog a psycholog František Sedlák⁷⁹ do pohybových prvků řadí hru na tělo, taneční prvky a vlastní pohybovou invenci. Autoři Karla Strnadová a Jiří Zezula⁸⁰ mezi ně přidávají také chůzi a její proměny. Eva Jenčková⁸¹ obohacuje hudební prvky o pantomimické prostředky.

a) Hra na tělo

K rozvoji rytmického citění je právě hra na tělo hojně využívána. Svě využití si našla nejčastěji ve spojení s říkadlem nebo písni. Jedná se o tleskání rukama, pleskání o kolena, podupy a luskání prsty.⁸²

Profesorka Eva Jenčková⁸³ ve své publikaci rozšířila tuto základní nabídku hry na tělo o tleskání s různým nastavením dlaní a silou úderu (normální tleskání, tleskání skluzem, duté tleskání, tleskání prstů o hřbet druhé dlaně a tzv. mušličky – tleskání dlaněmi s volně propletenými prsty obou rukou do sebe), pleskání dlaněmi o části těla – stehna / hrudník / ramena / boky (oběma rukama současně, střídavě levou a pravou, pleskání kříženě) a podupy (dopad celého chodidla nebo pološpičky vestoje, vsedě nebo při chůzi).

⁷⁷ KURKOVÁ, Libuše. *Říkáme si, zpíváme si, hrajeme a tančíme*. Praha 1971, s. 15

⁷⁸ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 27

⁷⁹ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 152

⁸⁰ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 24

⁸¹ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Hradec Králové 2014, s. 6

⁸² SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 152

⁸³ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 41, 42

b) Taneční prvky

Na deklamované slovo podle Františka Sedláka⁸⁴ navazují elementární taneční prvky, mezi které zařazuje poskoky, kroky, švihy, otáčky a pérování.

Taneční pedagožka Eva Kulhánková⁸⁵ ve své publikaci uvádí tyto taneční kroky: chůzi, běh a dále krok přísunný, poskočný, polkový, valčíkový a řezankový. Ne všechny uvedené taneční kroky jsou, z hlediska náročnosti, vhodné pro každou věkovou skupinu dětí v mateřské škole.

Často využívaným tanečním prvkem je točení, které může být sólové, ve dvojicích nebo ve skupině. Točení ve dvojicích je nazýváno jako zátočka, ve které se tanečníci otáčejí kolem své osy za pomoci různých tanečních kroků, postavení nebo způsobů držení. Za skupinové točení je považováno točení celého kruhu s využitím různých druhů taneční chůze.⁸⁶

Taneční prostředky mají kromě estetického a emocionálního obohacení také vliv na rozvoj prostorové orientace a získávání pohotovosti měnit směr. Za použití různých druhů tanečních kroků se děti pohybují vpřed / vzad / vpravo / vlevo. K základní taneční průpravě patří pohyb v jednoduchých tanečních útvarech, jimiž jsou: kruh, kroužky, had, řada a pohyb například ve dvojicích.⁸⁷

Nejvíce využívané taneční postavení je kruh. Postavení může být čelem do kruhu, zády do kruhu nebo ve střídavé kombinaci čelem a zády do kruhu. Při postavení čelem do kruhu na sebe všichni vzájemně vidí, a proto je toto postavení vhodné použít i při nácviku nových nebo upevňování již získaných tanečních prostředků.⁸⁸

⁸⁴ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 152

⁸⁵ KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písni a tanci*. Praha 2011, s. 17

⁸⁶ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Hradec Králové 2014, s. 6, 7

⁸⁷ ŠMERDOVÁ, Marie. *Hudebně pohybová výchova*. Jihlava 1994, s. 9

⁸⁸ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Hradec Králové 2014, s. 7

c) Vlastní pohybová invence

Vlastní pohybová invence u dětí výrazně podporuje představivost a fantazii. Je zde však potřeba pomoc pedagoga, který navodí správnou atmosféru, náladu a zpočátku dětem radí například s volbou pohybů. Dítěti je vhodné dát dostatek času, aby si pohyby promyslelo a mohlo se vyjádřit.⁸⁹

Nejprve se jedná o spontánní pohyby, které nejsou s hudbou sladěny. Postupně jsou pohyby usměrňovány a stávají se tak vědomě řízenými. Pro pohybovou improvizaci je vhodné volit krátké hudební skladby s výrazným rytmem.⁹⁰

d) Chůze a její proměny

Chůze je elementární pohybový prostředek, pomocí kterého děti reagují na hudbu a rozvíjí cit pro rytmus. Mezi jednodušší podoby patří chůze ve volném prostoru jednotlivě nebo v zástupu. Ke složitější podobě lze zařadit chůzi ve vázaném kruhu.⁹¹

Do jejích proměn se zahrnuje například chůze vpřed, vzad, po špičkách, po patách, po vnějších hranách chodidel, s vysokým zvedáním kolen nebo v podřepu. Důraz by měl být kladen mimo jiné i na vzpřímené držení těla.⁹²

e) Pantomimické prostředky

Pantomimika je druh doprovodného pohybu. Děti za pomoci gest, mimiky a pohybů celého těla interpretují zpívanou píseň nebo říkadlo. „*Důležité přitom je, aby charakterizační pohyb dětí byl spojen s jasnou představou, odpovídající dětským zkušenostem a umožňující pohybovou empatii.*“⁹³

Mezi pantomimické prostředky patří i již zmíněná gestika, což jsou výrazové pohyby rukou, paží a prstů samostatně nebo dohromady s pohybem těla. Volbu gest a mimiky ovlivňuje kromě obsahu písně také tempo, rytmus a dynamika.⁹⁴

⁸⁹ ŠMERDOVÁ, Marie. *Hudebně pohybová výchova*. Jihlava 1994, s. 10

⁹⁰ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 152

⁹¹ STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha 1988, s. 25

⁹² JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 37

⁹³ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Hradec Králové 2014, s. 6

⁹⁴ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 47

Pro optimální rozvoj dítěte je důležitá také kultivace jemné motoriky, která úzce souvisí s obratností mluvidel. K tomu nám v hudebních činnostech napomáhá prstová pantomimika neboli „prstohrátky“, jež vychází z obsahu slov a podporují u dětí živou představu děje. Prstovou pantomimiku lze využít zejména při práci s říkadlem nebo rozpočítadlem, které svým rytmem a zvukovostí upoutávají dětskou pozornost a umožňují jim lépe vnímat rytmus, tempo a délku fráze.⁹⁵

2.4 Instrumentální činnosti

Posledně jmenovanými hudebními činnostmi jsou činnosti instrumentální. Následující podkapitola je věnována jejich charakteristice, pozitivnímu vlivu na rozvoj dítěte, metodickým poznámkám a klasifikaci lehkoovladatelných nástrojů a ozvučných předmětů.

„Instrumentální hra je významným prostředkem seberealizace jedince. Umožňuje mu manifestovat hudební schopnosti, rozvíjet tvořivou aktivitu, pěstovat vůli a uspokojovat vlastní hudební potřeby.“⁹⁶

Instrumentální činnosti jsou důležité pro rozvoj hudebnosti dětí, přinášejí specifické hudební představy a zážitky, rozvíjejí hudební vnímání a jsou mocným aktivizujícím prostředkem. Mimo to pomáhají odstranit strach z pěveckého projevu, prohlubují zájem o hudbu a dítě se tak chce spolupodílet na její tvorbě. Hra na dětské nástroje navazuje na spontánní bušení do různých předmětů.⁹⁷

Tento přirozený sklon je nekoordinovaný. Často ho doprovází výrazné pohyby, silná dynamika a radost ze zvukového opojení. S ohledem na zvládnutí hry na hudební nástroje by pedagog měl pomoci dítěti zdokonalit jeho hru.⁹⁸

Nejprve by se mělo dítě s nástrojem seznámit a osvojit si jeho správné držení a rozeznání. Předpokladem pro dobře zvládnutou hru na nástroj je také správné držení těla, jež usnadňuje hru na nástroj a působí esteticky. Postupně se dítě při skupinové hře na hudební nástroje učí sladit vlastní instrumentální projev s hrou ostatních dětí.⁹⁹

⁹⁵ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Prstohrátky nejen se zvířátky*. Hradec Králové 2019, s. 3, 4, 6

⁹⁶ SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Praha 2016, s. 289

⁹⁷ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 154, 155

⁹⁸ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 223

⁹⁹ KURKOVÁ, Libuše. *Říkáme si, zpíváme si, hrajeme a tančíme*. Praha 1971, s. 49, 50

Hudební nástroje svou zvukovou barevností u dětí podporují představivost a fantazii, což napomáhá k vytvoření různých metaforických obrazů (například: údery na činel mohou v dětech vyvolat představu o čarování, rolničky děti spojují s ovci atp.). Je vhodné děti zapojit do výběru hudebních nástrojů k jednotlivým postavám. Nabízí se úkol například: „*Vyber nástroj, kterým si myslíš, že se ohlásí medvěd – bubínkem nebo činelkami?*“.¹⁰⁰

Instrumentální doprovod lze využít nejen při práci s písní, říkadlem nebo poslechovou skladbou, ale také při dramatizaci a pohybových činnostech.¹⁰¹

Instrumentální činnosti bývají nejčastěji realizovány za pomoci tzv. lehkoovladatelných neboli orffovských nástrojů. K realizaci této hudební činnosti se nabízí také využití různých ozvučných předmětů.

a) Orffovský instrumentář

Orffovské nástroje jsou přizpůsobené malým dětem, a proto je manipulace s nimi velmi jednoduchá. Lehkoovladatelné nástroje se dělí do dvou skupin. První skupinou jsou nástroje bicí, mezi které patří tamburína, kastaněty, rolničky, triangl, činely, prstové činelky, ozvučná dřívka a bubínek. Melodické bicí nástroje je název pro druhou skupinu orffovského instrumentáře. Do této skupiny spadá xylofon, metalofon a zvonkohra.¹⁰²

Při práci s dětmi není vhodné volit složité doprovody, se kterými by děti měly potíže. I jednoduchá instrumentální hra se může stát zajímavou, jde jen o vhodný výběr nástrojů a způsob hry na ně. Nástroje lze při samotné hře různě kombinovat, nebo si hudbu mohou děti předávat tzv. štafetovou hrou na hudební nástroje. Vzhledem k tomu, že technika hry na bicí melodické nástroje je pro děti výrazně složitější než na bicí nástroje, doporučuje se při instrumentálním doprovodu zapojit pouze jeden typ melodického bicího nástroje, k němuž se přidávají bicí nástroje.¹⁰³

Pro vytvoření harmonických tónů je potřeba při hře na melodický bicí nástroj odstranit disharmonické tóny jimiž jsou pŕltóny. Po odstranění 4. a 7. tónu ze stupnice vzniká pentatonická stupnice.

¹⁰⁰ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 222

¹⁰¹ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové 2002, s. 222, 223

¹⁰² SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha 1974, s. 154

¹⁰³ KURKOVÁ, Libuše. *Říkáme si, zpíváme si, hrajeme a tančíme*. Praha 1971, s. 48, 51, 61

b) Ozvučné předměty

Autorky Alena Tichá a Milena Raková charakterizují ozvučné předměty jako „*předměty denní potřeby, které se mohou při trošce fantazie a zručnosti rozezvučit, a tedy se stát hudebním nástrojem.*“¹⁰⁴

Příkladem ozvučných předmětů může být kelímek od jogurtu, na němž je natažená gumička, pomocí které dítě nástroj rozezní.¹⁰⁵ Gumičku lze dát na krabičky z různých materiálů a docílit tak vytvoření tónů různých barev.

Eva Jenčková¹⁰⁶ uvádí rozmanitou hru na plastové lahve, pákový louskáček, ořechové skořápky, dřevěné tužky, igelitové pásy, papírové pásy, chrastidla, velikonoční řehtačky a kuchyňské předměty.

¹⁰⁴ TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: Od narození do 8 let.* Praha 2007, s. 10, 11

¹⁰⁵ TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: Od narození do 8 let.* Praha 2007, s. 11

¹⁰⁶ JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole.* Hradec Králové 2002, s. 229, 237, 241, 245, 247, 251, 252, 254

3 Metodické listy

Následující podkapitoly obsahují metodické listy, zaměřené na komplexní hudební práci s říkadlem, poslech klavírní miniatury, komplexní hudební práci s písní a hudební pohádku. Při výběru říkadla, písně a pohádky jsem brala v potaz náročnost textů a elementárních výrazových prostředků. Dále množství informací, jež může dítě z vybraného materiálu získat. Z toho důvodu jsem text a následně i melodii vybrané písně upravila. Výběr skladby tkvěl primárně ve snadno slyšitelných kontrastech. Práce s poslechovou skladbou se tak pro děti stává jednodušší a atraktivnější. Skladba „*Kuřátko a slon*“ je pro potřeby zkrácená – pracuje se pouze s její první částí. Poslechovou skladbu jsem zahrála na klavír a nahrávku přiložila na DVD k této bakalářské práci.

Každá podkapitola obsahuje krátký úvod, ve kterém je uvedena náplň jednotlivého metodického listu. V textu jsou uvedeny odkazy do příloh, do nichž jsou vloženy potřebné materiály.

3.1 Komplexní hudební práce s říkadlem

V této části se budeme věnovat práci s říkadlem. Říkadlo je poněkud obsáhlé a je rozděleno do čtyř strof, z toho důvodu jsem každé strofě věnovala jednu činnost (1. strofa – prstohrátky, 2. strofa – rytmická deklamace s hrou na tělo, 3. strofa – rytmická deklamace s pantomimikou, 4. strofa – tanec). Jako poslední činností je instrumentální zvukomalba, při které si říkadlo lze zazpívat a doprovodit zpěv hrou na lehkoovladatelné nástroje (diferenciace – mladší děti zpívají, předškoláci ke zpěvu přidají hru na rytmické nástroje). Paní učitelka může zpěv doprovodit hrou na klavír¹⁰⁷.

Říkadlo:

*„Statek ráno probouzí se,
slípky zobou zrní.
Kykyryký zvolá kohout,
a nikdo nechrní.*

*Na louce se pasou ovce,
skotačí a bečí.
Zdržují se pěkně v hloučku,
malé i ty větší.*

*Stájí třese dusot kopyt,
ozývá se „ihá“!
hříbě míří do výběhu,
a ušima stříhá.*

*Na statku když práce skončí,
je čas zavřít vrata.
Od stodoly kam ulehla,
všechna ta zvířata.“¹⁰⁸*

¹⁰⁷ Příloha E – Rytmizace říkadla; Příloha F – Melodizace říkadla

¹⁰⁸ SCHEFFLER, Axel. *Na statku*. Praha 2018, s. 1, 2, 6, 7

Prstohrátky

Organizace: S dětmi sedíme v kruhu na koberci.

- *Statek ráno probouzí se,*

Postupné otevírání levé pěsti do úplného rozevření dlaní vzhůru, to samé opakujeme pravou rukou (vždy začínáme na těžkou dobu taktovou).

- *slípky zobou zrní.*

Pravý ukazováček ťuká do levé dlaně (rytmus). Na slovo „zrní“ vyměníme ruce.

- *Kykyryký zvolá kohout,*

Spojujeme ukazováček levé ruky s palcem levé ruky – zobák kohouta (metrum), ostatní prsty levé ruky vztyčené – hřeben kohouta. Současně s levou rukou dělá to samé pravá ruka.

- *a nikdo nechrní.*

Střídavě zavíráme prsty pravé a levé ruky do pěsti a opět prsty natahujeme (rytmus).

Rytmická deklamace s pantomimikou

Organizace: Děti si na koberci kolem sebe udělají dostatek místa. Výchozí postavení je vzpor klečmo.

- *Na louce se pasou ovce,*

Vzpor klečmo – pravá noha a levá ruka „krok ovečky“ (těžká doba taktová), levá noha a pravá ruka „krok ovečky“ (těžká doba taktová).

- *skotačí a bečí.*

Na slovo „skotačí“ děti 1x vyskočí, na slovo „bečí“ – ruce k ústům, jako když voláme – „voláme“ zleva doprava.

- *Zdržují se pěkně v hloučku,*

Všichni se seběhnou a uděláme hlouček.

- *malé i ty větší.*

Na slovo „malé“ si děti dřepnou (těžká doba taktová), na slovo „větší“ si děti stoupnou na špičky (těžká doba taktová).

Rytmická deklamace s hrou na tělo

Organizace: S dětmi si stoupneme na koberci do kruhu.

Stájí třese dusot kopyt,

Podupy celého chodidla – střídáme 2x pravou a 2x levou nohu (metrum)

ozývá se „ihá“!

Tleskání prstů pravé ruky o hřbet levé ruky (rytmus – 6x)

hříbě míří do výběhu,

Tleskáme dutě dlaněmi s propletenými prsty – mušličky (metrum – 4x)

a ušima stříhá.

Pleskání křížně – střídáme pravou rukou o levé stehno poté levou rukou o pravé stehno (rytmus – pravou rukou 3x, levou rukou 3x)

Tanec

Výchozí postavení: Děti stojí čelem do kruhu, ruce v bok.

Taneční provedení:

*Na statku když práce skončí,
je čas zavřít vrata.
Od stodoly, kam ulehla,
všechna ta zvířata.*

3 kroky do středu kruhu a přísun – začíná pravá noha
Rytmičné tleskání vlevo a vpravo (metrum – 4x)
3 kroky zpět a přísun – couvání – začíná levá noha
Pomalá otočka doleva

Instrumentální zvukomalba

Pomůcky: bubínek (2x), kastaněty / dřívka (2x), drhlo (2x), rytmická vejce (2x)

Organizace: Předškoláky rozdělíme do dvojic (budeme potřebovat 4 dvojice). První dvojice: bubínek, druhá dvojice: kastaněty (můžeme je nahradit dřívky), třetí dvojice: drhlo, čtvrtá dvojice: rytmická vejce. Děti hrají formou štafetové hry – 1. verš = první dvojice, 2. verš = druhá dvojice, 3. verš = třetí dvojice, 4. verš = čtvrtá dvojice. Ve všech strofách použijeme stejné nástroje. Když zapojíme mladších dětí do hry na lehkoovladatelné nástroje, dáme jim k dispozici ty, kterými hrajeme rytmus (kastaněty / dřívka, rytmická vejce).

Poznámka: V přílohách je k dispozici „notový zápis“¹⁰⁹ pro jednotlivé lehkoovladatelné nástroje. Pokud nemáte k dispozici tyto nástroje, lze nahradit jinými nebo použít ozvučné předměty.

Provedení:

- 1. – 2. takt bubínek (metrum – 4x)
- 3. – 4. takt kastaněty/ dřívka (rytmus – 6x)
- 5. – 6. takt drhlo (těžká doba taktová – 1x tam, 1x zpět)
- 7. – 8. takt rytmická vejce (rytmus – 6x)

¹⁰⁹ Příloha G – Notový zápis pro jednotlivé nástroje k říkadlu

3.2 Poslechové činnosti ke klavírní miniatuře

Tuto část věnujeme poslechu klavírní miniatuře. Děti se budou učit poslouchat skladbu a následně hovořit o tom, co slyšely. Nejprve dětem klavírní miniaturu¹¹⁰ zahrajeme nebo pustíme¹¹¹ a poté s dětmi o ní vedeme rozhovory. Cílem poslechové činnosti je rozeznat kontrasty příznačných motivů slona a kuřátka (vysoké / nízké tóny, staccato / legato a rozdíly v dynamice). Při poslechu skladby si děti vyplní pracovní list a následně ztvární skladbu pantomimicky.

Motivace k poslechu:

Organizace: Děti se posadí na zem ke klavíru.

Pomůcky: obrázky kuřete a slona¹¹²

Metodický postup: S dětmi povedeme rozhovor na téma hospodářských zvířat. Ukážeme jim obrázek kuřete a pokládáme tyto otázky:

- „Patří toto zvíře mezi hospodářská zvířata? Pobíhá po dvorku?“
- „Či je to mládě?“ (otázka pro předškoláky)
- „Jaké má kamarády? Jaká známe ještě jiná hospodářská zvířata?“
- „Jak kuře vypadá? Je velké nebo malé?“
- „Jakou má barvu?“
- „Je rychlé nebo pomalé?“

Poté dětem ukážeme obrázek slona a opět pokládáme otázky:

- „Patří toto zvíře mezi hospodářská zvířata?“
- „Když to není hospodářské zvíře, přijdete na to, jak se těmto zvířatům říká?“ (otázka pro předškoláky)
- „Kde je můžeme vidět?“
- „Jaké má kamarády? Jaká známe ještě jiná cizokrajná zvířata / zvířata ze ZOO?“
- „Jak slon vypadá? Je velký nebo malý?“
- „Jakou má barvu?“
- „Je rychlý nebo pomalý?“

¹¹⁰ Příloha H – Klavírní miniatuře

¹¹¹ Audionahrávka – Kuřátko a slon

¹¹² Příloha I – Obrázky

První poslech:

Pomůcky: noty ke klavírní miniatuře / audionahrávky¹¹³

Metodický postup: Dětem zahrajeme klavírní miniaturu „*Kuřátko a slon*“ nebo jim pustíme audionahrávku skladby a dáme jim úkol, aby se do ní zaposlouchaly.

Ve skladbě zazní kontrast mezi nízkými a vysokými tóny (nízké tóny představují slona a vysoké tóny kuřátko) a v dynamice (střídá se mezzoforte a piano). Rozdílný je také rytmus jednotlivých hlasů, který charakterizuje danou postavu.

Po poslechu hudebního obrázku pokládáme dětem otázky:

- „*Co myslíte děti, o čem ta skladbička byla? Zkuste vymyslet její název.*“
- „*Vyprávěl to klavír smutně nebo vesele?*“ Odpověď: Vesele.

Dětem zahrajeme příznačný motiv slona (1. – 2. takt) nebo pustíme audionahrávku „*Slon*“ a povedeme s nimi asociační rozhovor.

- „*Představte si, že by hudba byla třeba pohádkovou postavou. Jakou by byla?*“
- „*Co by to bylo, kdyby to byla hračka?*“
- „*Kdyby to byla barva, jaká by byla? Světlá nebo tmavá?*“ Odpověď: Tmavá.
- „*Kdyby to bylo zvíře, jaké by to bylo?*“
- „*Pokud by to mělo být jedno z těch zvířátek, o kterých jsme si prve povídali, jaké by to bylo? Kuřátko nebo Slon?*“ Odpověď: Slon.

Dětem zahrajeme příznačný motiv kuřátka (3. – 4. takt) nebo pustíme audionahrávku „*Kuřátko*“ a opět s nimi povedeme asociační rozhovor.

- „*Představte si, že by hudba byla třeba pohádkovou postavou. Jakou by byla?*“
- „*Co by to bylo, kdyby to byl a hračka?*“
- „*Kdyby to byla barva, jaká by byla? Světlá nebo tmavá?*“ Odpověď: Světlá.
- „*Kdyby to bylo zvíře, jaké by to bylo?*“
- „*Pokud by to mělo být jedno z těch zvířátek, o kterých jsme si prve povídali, jaké by to bylo? Kuřátko nebo Slon?*“ Odpověď: Kuřátko.

¹¹³ Příloha H – Klavírní miniatura / Audionahrávky *Kuřátko a slon, Slon, Kuřátko*

Druhý poslech:

Pomůcky: noty ke klavírní miniatuře / audionahrávky¹¹⁴

Metodický postup: Dětem znovu zahrajeme klavírní miniaturu nebo pustíme audio nahrávku celé skladby a dáme jim za úkol, aby přišly na to, kdo se nám z těch dvou zvířátek představil jako první – slon nebo kuřátko. Správná odpověď je slon. Pokud budou děti tápat, zahrajeme jim příznačný motiv slona (1. – 2. takt) nebo pustíme audionahrávku „Slon“. S dětmi vedeme rozhovor o tom, co slyšely. Během rozhovoru můžeme příznačný motiv slona zahrát nebo pustit znovu. Dětem pokládáme otázky:

- „*Jak jste děti poznaly, že to byl slon? Bylo to hluboko nebo vysoko?*“ Odpověď: Hluboko.
- „*Jak nám klavír zahrál slona – rychle nebo pomalu?*“ Odpověď: Pomalu.
- „*Bylo to vázaně nebo hopsavě?*“ Odpověď: Vázaně. (otázka pro předškoláky)
- „*Jak to hudba vyprávěla – silně nebo slabě?*“ Odpověď: Silně. (Dětem můžeme dát návodnou otázku: „*Dupal slon nebo šel tak, aby ho nikdo neslyšel?*“)

„*Poslouchejte, koho nám klavír představí teď.*“ Dětem zahrajeme příznačný motiv kuřátka (3. – 4. takt). „*Kdo se nám představil teď? Byl to znovu slon nebo to bylo kuřátko*“ Správná odpověď je kuřátko. S dětmi opět vedeme rozhovor o tom, co slyšely. Během rozhovoru můžeme příznačný motiv kuřátka zahrát znovu. Dětem pokládáme otázky:

- „*Jak jste děti poznaly, že to bylo kuřátko? Bylo to hluboko nebo vysoko?*“ Odpověď: vysoko.
- „*Jak nám klavír zahrál kuřátko – rychle nebo pomalu?*“ Odpověď: Rychle.
- „*Bylo to vázaně nebo hopsavě?*“ Odpověď: Hopsavě.
- „*Jak to hudba vyprávěla – silně nebo slabě?*“ Odpověď: Slabě. (Dětem opět můžeme pomoci návodnou otázkou: „*Dupalo kuřátko jako slon nebo skákalo tak, aby ho nikdo neslyšel?*“)

„*Zkuste se zaposlouchat a přijít na to, co nám klavír vypráví dál? Copak se asi stalo?*“ Dětem zahrajeme 9. – 16. takt klavírní miniatuře nebo pustíme konec audionahrávky. Dětem položíme návodné otázky:

- „*Potkal se slon s kuřátkem? Povídali si spolu?*“ Odpověď: Ano.
- „*Jak jste to poznaly děti?*“ Odpověď: Slyšeli jsme jak slona, tak kuřátko.

¹¹⁴ Příloha H – Klavírní miniatuře / Audionahrávky Kuřátko a slon, Slon, Kuřátko

Ukaž rukou, koho klavír představil:

Organizace: Děti stojí v prostoru třídy.

Pomůcky: noty ke klavírní miniatuře / audionahrávka¹¹⁵

Metodický postup: Dětem zahrajeme celou klavírní miniaturu nebo pustíme audionahrávku, se kterou se děti již seznámily. Zaměříme se na rozeznání nízkých a vysokých tónů. Když děti uslyší vysoké tóny (příznačný motiv kuřátka), zvednou ruku nahoru. Pokud uslyší hluboké tóny (příznačný motiv slona), dají naopak ruku dolů a dotknou se dlaní země.

Skladbu hrajeme v pomalejším tempu, aby děti měly dostatek času na promyšlení, jestli slyší tóny vysoké nebo hluboké. V posledním čtyřtaktí sledujeme, kolik dětí dá přednost vysokým tónům a kolik nízkým. Nakonec pochválíme všechny děti, protože je slyšet jak slona, tak kuřátko.

Pohybová kreativita:

Organizace: Děti stojí v prostoru třídy.

Pomůcky: noty ke klavírní miniatuře / audionahrávka¹¹⁶

Metodický postup: Opět dětem zahrajeme celou klavírní miniaturu nebo pustíme audionahrávku a děti pantomimicky předvedou příznačné motivy zvířat. *Slon* – rukama předvedeme chobot, děti se pomalu pohupují (přenáší váhu z jedné nohy na druhou). *Kuřátko* – ruce na ramena (vytvoří křídýlka) a snožmo poskakují. V závěru opět záleží na dětech, kterou postavu ztvární.

Obměna: Vytvoříme dvě družstva. Jedno družstvo představuje slona a druhé družstvo kuřátko – družstva se pohybují pouze tehdy, když uslyší příznačný motiv postavy, kterou ztvárňují. Pantomimické ztvárnění zůstává stejné.

¹¹⁵ Příloha H – Klavírní miniatuře / Audionahrávka Kuřátko a slon

¹¹⁶ Příloha H – Klavírní miniatuře / Audionahrávka Kuřátko a slon

Najdi na obrázku, o kom klavír vypráví:

Organizace: Děti sedí u klavíru.

Pomůcky: noty ke klavírní miniatuře / audionahrávka¹¹⁷, pracovní list¹¹⁸ a tužky.

Metodický postup: Zahrajeme 1. – 12. takt klavírní miniatuře (ve 12. taktu dohrajeme pouze příznačný motiv slona. Příznačný motiv kuřete už nezačínáme). Pokud pustíme audionahrávku, je nutné ji vypnout hned po 4. příznačném motivu slona. Děti budou mít za úkol zapslouchat se do klavírní miniatuře a zakroužkovat tolik slonů a kuřátek, kolik jich klavír vyjmenuje. Úkol rozdělíme na dvě části. Při prvním poslechu se děti zaměří na příznačný motiv slona. Děti by měly v pracovním listě zakroužkovat 4 slony. Při druhém poslechu se zaměří na příznačný motiv kuřátka. Ten v ukázce zazní třikrát. Nakonec necháme předškoláky spočítat slony a poté kuřátka. Závěrem mohou děti určovat čeho je více / méně.

¹¹⁷ Příloha H – Klavírní miniatuře / Audionahrávka Kuřátko a slon

¹¹⁸ Příloha J – Pracovní list k poslechové skladbě

3.3 Komplexní hudební práce s písní

V této části se budeme zabývat nácvičkem písně „*Či jsem?*“¹¹⁹. Písničku jsem poupravila, aby se z ní děti dozvěděly, jaké zvíře má jaké mládě. Před samotným nácvičkem se s písničkou nejprve seznámíme a připravíme mluvidla pomocí dechových a artikulačních cvičení. Abychom docílili toho, že si děti písničku lépe zapamatují využijeme dramatizace, taneční provedení, hru na tělo a instrumentální zvukomalbu. S písničkou si lze pohrát a vyměnit některá slova za zvuky zvířat – začarovat písničku.

Hudební charakteristika písně

Tónina: C dur

Rozsah: c¹–a¹ (sexta)

Takt: ¾ takt

Tempo: svižně

Nástup: 3. stupeň

Rytmický problém: pomlky, osminové noty

Poznámky

Zkratky: Paní učitelka – U
Děti – D

Písnička: Do písničky můžeme přidat ještě další hospodářská zvířata a jejich mláďata.

¹¹⁹ Příloha K – Písnička

Motivace

Organizace: S dětmi sedíme v kruhu na koberci.

Metodický postup: S dětmi vedeme krátký rozhovor o jaru a o tom, že se na jaře rodí zvířatům mláďata. Dětem řekneme básničku „*Každé zvířátko*“ a položíme dětem otázku, zda poznaly, o kterých zvířatech se naučíme písničku – o hospodářských.

Každé zvířátko,
má své mláďátko.
Kočka má koťátko,
pejsek, fena – štěňátko.
Kravička má telátko,
kozel, koza – kůzlátko.
Prasnice má selátko,
beran, ovce – jehňátko.
Kobyla má hříbátko,
kohout, slípka – kuřátko.
Hospodáři zdárně,
na veliké farmě.¹²⁰

Vzorové předvedení písně učitelkou

Organizace: S dětmi se přesuneme ke klavíru.

Metodický postup: Paní učitelka dětem zazpívá písničku s klavírem. Děti před poslechem písničky dostanou za úkol poslouchat, jaká zvířátka se v písničce objevila, popřípadě k jakým zvířatům dané mládě patří.

Rozhovor o písni

U: „*Myslíte, že se bude zvířátkům líbit? Jaká byla písnička? Zpíval nám klavír vesele nebo smutně?*“

D: „*Vesele.*“

U: „*Myslíte si, že písnička byla pomalá nebo rychlá?*“

D: „*Písnička byla rychlá.*“

U: „*Copak nám písnička pověděla? Jaká zvířátka se nám v písničce objevila? Dokázali bychom přiřadit ke zvířátku správné mláďátko?*“ S dětmi si touto formou můžeme procvičit znalosti o hospodářských zvířatech a jejich mláďatech (mladší děti poznávají zvířata, předškoláci pojmenovávají i mláďata).

¹²⁰ MARTINCOVÁ, Jana a Věra TAUTOVÁ. *Říkačky pro chytré hlavičky*. Praha 2012

Dechová a artikulační cvičení

Metodický postup: S dětmi si připravíme mluvidla pomocí zvuků hospodářských zvířat.

Poznámka: Dbáme na správnost provedení cviku a také na správné dýchání (vždy nádech nosem, výdech pusou – dětem připomínáme).

Kohout: *kykyryký, kykyryký, kykyryký* (zuby postavíme na sebe, rty se usmívají)

Slepice: *kokoko, kokoko* (rty vytvoříme malý kroužek)

Kuře: *pí, pí, pí* (pootevřené rty do širokého úsměvu, následně rty stiskneme)

Ovce: *bé, bé, bé* (rty lehce pootevřené a mírně se usmějeme)

Koza: *mé, mé, mé* (rty lehce pootevřené a ze široka se usmějeme)

Kůň: *ihahá, ihahá, ihahá* (zuby lehce stisknout – široký úsměv, „*hahá*“ otevřeme ústa)

Kráva: *bú, bú, bú* (rty vytvoří malý kroužek)

Rozezpívání

Před samotným nácvikem písně se rozezpíváme. Rozezpívání¹²¹ provedeme na třech tónech, které po půl tónech transponujeme z C dur do F dur.

Rozezpívání budeme motivovat zvuky zvířátek, které se v písničce objevují (se zvuky zvířátek jsme se seznámili při dechových a artikulačních cvičeních).

Zkusíme také měnit dynamiku. Dynamiku můžeme měnit v závislosti na zvířátku. Například kuřátko může být *p* – není tak hlasité jako třeba pes (psa můžeme mít ve *f*, ale dbáme na to, aby děti nekřičely, ale zpívaly).

Nácvik písně

Pomůcky: obrázky nebo figurky hospodářských zvířat (pes, kočka, prase, kůň, slepice)

Metodický postup: K nácviku písně využijeme obrázky zvířat, která se nám v písničce objevují (tím napovíme dětem, které zvířátko v písničce bude následovat). Místo obrázků je možné využít figurky hospodářských zvířat a popřípadě jejich mláďata a postupně tak vytvořit farmu.

Text je velmi jednoduchý. Mění se nám v něm pouze zvířata a jejich mláďata. Při rozhovoru o písničce jsme si s dětmi zopakovali, jaké zvířátko má jaké mláďátko.

První sloku nacvičíme pomocí hry „*Na ozvěnu*“. Paní učitelka zpívá vždy jednu frázi a děti opakují, co slyšely. Jako oporu můžeme využít hru na klavír. Paní učitelka hraje na klavír pouze melodii písničky.

¹²¹ Příloha L – Rozezpívání

U: zazpívá 1. – 4. (s klavírem), kývne hlavou – znamená, kdy mají děti začít zpívat
 D: zopakují, co slyšely (jako oporu jim můžeme hrát melodii na klavír)
 U: zazpívá 5. – 8. takt
 D: opět zopakují, co paní učitelka zazpívala
 U: zpívá 1. – 8. takt
 D: zopakují, co slyšely
 U: zazpívá 9. – 12. takt
 D: opět zopakují
 U: zazpívá písničku opět od začátku (tedy 1. – 12. takt)
 D: opět zopakují
 U: zazpívá 13. – 16. takt
 D: opět zopakují po paní učitelce
 U: zazpívá celou písničku (tedy 1. – 16. takt)
 D: zopakují

Následně si první sloku písničky zazpíváme celou a zde již využijeme figurky nebo obrázky zvířat. Zbývající sloky písničky (2. – 5.) učíme nápodobou s pomocí figurek nebo obrázků hospodářských zvířat. Zpíváme písničku a vždy ukážeme figurku / obrázek zvířete, o kterém zpíváme. Vždy na závěr každé sloky (poslední 3 takty písničky) lze přiřadit ke zvířátku i maminku a tatínka. Takto postupujeme při všech slokách.

Figurky nebo obrázky zvířat můžeme nechat na zemi, aby je děti měly před očima a mohly se podívat, jaké zvířátko bude následovat.

Upevňování písně

➤ Rozhovor dvou skupin

Metodický postup: Děti rozdělíme na dvě skupiny (chlapci a dívky). Vždy ukáže na skupinku, která bude zpívat. Skupinky se budou střídat po 4 taktech. Poslední sloku zpívají všichni dohromady. Můžeme střídat dynamiku (jedna skupina zpívá slabě, druhá silně a následně se prostřídají).

➤ Začarovaná písnička

Pomůcky: obrázky nebo figurky hospodářských zvířat (pes, kočka, prase, kůň, slepice)

Metodický postup: V písničce vynecháme některá slova a nahradíme je zvuky zvířat. Pomocí obrázků / figurek zvířat dětem napovíme, kdy tato změna nastane – při zpěvu písně paní učitelka zvedne obrázek daného zvířátka a děti slovíčko nahradí zvukem daného zvířátka.

1. sloka: štěňátko zaměníme za *haf, haf, haf*
2. sloka: koťátko zaměníme za *mňau, mňau, mňau*
3. sloka: selátko zaměníme za *chro, chro, chro*
4. sloka: hříbátko zaměníme za *ihahá*
5. sloka: kuřátko zaměníme za *pí, pí, pí*

➤ Zpěv s doprovodem na klavír

S dětmi si zazpíváme písničku společně s klavírem. Hrajeme na klavír k melodii i doprovod. Nejprve zahrajeme předeheru a po předeherě dáme dětem pokyn hlavou a zpíváme písničku. Písničku ukončíme dohrou.

Pohybové ztvárnění

Tanec

Výchozí postavení: Děti stojí čelem do kruhu a chytí se za ruce.

Taneční provedení:

- 1. – 4. takt předškoláci – valčíkový krok dopředu (začínáme pravou nohou) a zpět (začínáme levou nohou) – opakujeme
mladší děti – pravou nohou krok dopředu a přísun (těžká doba taktová), levou nohou krok dozadu a přísun (těžká doba taktová) – opakujeme
- 5. – 8. takt 2 kroky s přísunem po kruhu vpravo (těžká doba taktová), 2 kroky s přísunem po kruhu vlevo (těžká doba taktová)
- 9. – 12. takt předškoláci – valčíkový krok dopředu (začínáme pravou nohou) a zpět (začínáme levou nohou) – opakujeme
Mladší děti – pravou nohou 1 krok dopředu (těžká doba taktová), levou nohou 1 krok dozadu (těžká doba taktová) – opakujeme
- 13. – 16. takt tlesknutí vpravo (těžká doba taktová), tlesknutí vlevo (těžká doba taktová), otočka doprava (15. a 16. takt)

Práce s písní

➤ Instrumentální zvukomalba

Pomůcky: dřívka (2x), prstové činelky (2x), drhlo (2x), kastaněty (2x), rytmická vejce (2x), zvonkohra (2x)

Organizace: Děti sedí u klavíru, hráči na hudební nástroj sedí před dětmi, které zpívají. Děti se stejným hudebním nástrojem sedí u sebe.

Metodický postup: Opět s dětmi vybíráme vhodný hudební nástroj, který se hodí k danému zvířátku. Vytvoříme alespoň dvojice předškoláků. Každá dvojice bude vždy představovat jedno zvíře a dostane k dispozici hudební nástroj, který charakterizuje dané zvíře. Na nástroje hraje pouze ta skupinka, která představuje zvířátko, o kterém se zpívá. Hráči na zvonkohru budou hrát každý zvlášť (jedno dítě 5. – 8. takt, druhé dítě 13. – 16. takt). Jako pomůcku můžeme dětem dát „notový zápis“¹²² pro jednotlivé hudební nástroje. Mladší děti pouze zpívají. Když zapojíme mladších dětí do hry na lehkoovladatelné nástroje, dáme jim k dispozici ty, kterými hrajeme rytmus (dřívka, kastaněty, rytmická vejce).

Provedení:

- 1. – 4. takt *štěňátko:* dřívka (rytmus – 9x)
koťátko: prstové činelky (těžká doba taktová – 4x)
selátko: drhlo (těžká doba taktová – 4x)
hříbátko: kastaněty (rytmus – 9x)
kuřátko: rytmická vejce (rytmus – 9x)
- 5. – 8. takt zvonkohra – hrajeme kameny d¹ – levou rukou, g¹ – pravou rukou, e¹ – levou rukou, g¹ – pravou rukou (těžká oba taktová – 4x)
- 9. – 12. takt *štěňátko:* dřívka (rytmus – 9x)
koťátko: prstové činelky (těžká doba taktová – 4x)
selátko: drhlo (těžká doba taktová – 4x)
hříbátko: kastaněty (rytmus – 9x)
kuřátko: rytmická vejce (rytmus – 9x)
- 13. – 16. takt zvonkohra – hrajeme kameny d¹ – levou rukou, g¹ – pravou rukou, c¹ – levou rukou, c² – pravou rukou (těžká oba taktová – 4x)

¹²² Příloha M – Notový zápis pro jednotlivé hudební nástroje k písni

➤ **Hra na tělo**

Organizace: Děti stojí v prostoru třídy.

Metodický postup: S dětmi si vybereme vhodné pohyby k charakteristice zvířat a před zpěvem písničky si upřesníme a vyzkoušíme, jaký pohyb přijde na dané zvířátko.

- 1. – 4. takt *štěňátko:* pleskání o stehna – střídavě pravou a levou (rytmus – 9x)
 koťátko: tleskání prsty pravé ruky o hřbet levé dlaně (rytmus – 9x)
 selátko: podupy pravou patou (rytmus – 9x)
 hříbátko: mušličky (rytmus – 9x)
 kuřátko: podupy pravou špičkou (rytmus – 9x)
- 5. – 8. takt střídáme tleskání vpravo a vlevo (těžká doba taktová – 4x)
- 9. – 12. takt *štěňátko:* pleskání o stehna – střídavě pravou a levou (rytmus – 9x)
 koťátko: tleskání prsty levé ruky o hřbet pravé dlaně (rytmus – 9x)
 selátko: podupy levou patou (rytmus – 9x)
 hříbátko: mušličky (rytmus – 9x)
 kuřátko: podupy levou špičkou (rytmus – 9x)
- 13. – 16. takt střídáme tleskání vpravo a vlevo (těžká doba taktová – 4x)

3.4 Hudební pohádka

Počet účinkujících: 8+

Hudební nástroje: kastaněty, bubínek, dřívka, prstové činelky, rytmická vejce

Činnosti: dramatizace pohádky, dialogy postav, zpěv písničky Koťátka, hra na lehkoovladatelné nástroje

Trvání: 6 minut (bez nácviku)

Poznámky:

Před samotným nácvikem si pohádku¹²³ přečteme. Pohádku s předškoláky nacvičujeme v průběhu týdne a zrealizujeme ji na konci týdne.

Návrhy masek¹²⁴ jsou uvedeny v přílohách. Čepičky zvířátek lze nahradit například vyrobenými papírovými maskami. Pokud nebudete mít čas na výrobu masek, lze vytisknout obrázky postav a připínacím špendlíkem je dětem přidělat na triko.

Postavy s číslem znázorňují děti, které hrají na lehkoovladatelné nástroje. Tyto hudební postavy mohou být obsazeny po dvou (můžeme mít dva hráče na kastaněty/...). Zapojit do hry na nástroje můžeme i mladší děti. Paní učitelka dá dětem vždy pokyn hlavou, aby věděly, kdy mají nastoupit.

Paní učitelka je v roli vypravěče, ale také doprovází koťátko při zpěvu „*Písničky koťátka*“¹²⁵ hrou na klavír. Dále hraje *Mezihru*¹²⁶ i *Závěrečnou melodii*¹²⁷.

¹²³ Příloha N – Pohádka o koťátku, které zapomnělo mňoukat

¹²⁴ Příloha O – Masky

¹²⁵ Příloha P – Písnička koťátka

¹²⁶ Příloha Q – Mezihra

¹²⁷ Příloha R – Závěrečná melodie

Časový plán

Postavy:

Vypravěč

Koťátko

Štěňátka

Kůň + Kůň 1 (kastaněty)

Kráva + Kráva 1 (bubínek)

Kozel + Kozel 1 (dřívka)

Ovečka + Ovečka 1 (prstové činelky)

Kocour + Kocour 1 (rytmické vejce)

Hospodyně

Čas (min)	Děj	Organizační poznámky
0 – 1	<p>Vypravěč: „Bylo jednou jedno koťátko. Koťátko si rádo hrálo na dvoře i za vraty, pořád mu to bylo málo, celé dny si jenom hrálo s kamarády štěňaty. Tak se stalo, že zapomnělo mluvit kočičí řečí. Umělo už říkat jenom...“</p> <p>Koťátko: „Haf, haf, haf.“</p> <p>Vypravěč: „Když dostalo hlad, chtělo si říci hospodyni o misku mlíčka. Ale nevědělo jak.“</p> <p>Koťátko: „Jak se říká, propáníčka, že bych rádo misku mlíčka?“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Paní učitelka začne vyprávět pohádku. • Na scéně se objeví Koťátko a Štěňátka a hrají si spolu. • Štěňátka odchází ze scény. • Koťátko: monolog, ruce na tváře, smutek <p>Mezihra – koťátko chodí smutně po třídě.</p>

1 – 2	<p>Vypravěč: „Hladové koťátko chodilo s pláčem po dvoře, až potkalo koně.“</p> <p>Kůň: „Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!“</p> <p>Koťátko: „Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. „Jak si říká, propáníčka, že bych rádo misku mlíčka?“</p> <p>Kůň: „Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: ihahá!“</p> <p>Koťátko: „Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vypravěč po dohrání mezhry vypráví dál. • Kůň 1 zahraje na kastaněty a Kůň vchází na scénu. • Dialog mezi Koněm a Koťátkem. • Koťátko zpívá svoji písničku. • Kůň odchází ze scény. <p>Mezihra – koťátko chodí smutně po třídě.</p>
2 – 3	<p>Vypravěč: „Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo krávu.“</p> <p>Kráva: „Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!“</p> <p>Koťátko: „Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo misku mlíčka?“</p> <p>Kráva: „Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Búúú!“</p> <p>Koťátko: „Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vypravěč po dohrání mezhry vypráví dál. • Kráva 1 zahraje na bubínek a Kráva vchází na scénu. • Dialog mezi Krávou a Koťátkem. • Koťátko zpívá svoji písničku. • Kráva odchází ze scény. <p>Mezihra – koťátko chodí smutně po třídě.</p>

3 – 4	<p>Vypravěč: „Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo kozlíka.“</p> <p>Kozlík: „Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!“</p> <p>Koťátko: „Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo misku mlíčka?“</p> <p>Kozlík: „Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Mééé!“</p> <p>Koťátko: „Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vypravěč po dohrání mezihry vypráví dál. • Kozlík 1 zahraje na dřívka a Kozlík vchází na scénu. • Dialog mezi Kozlíkem a Koťátkem. <ul style="list-style-type: none"> • Koťátko zpívá svoji písničku. • Kozlík odchází ze scény. <p>Mezihra – koťátko chodí smutně po třídě.</p>
4 – 5	<p>Vypravěč: „Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo ovečku.“</p> <p>Ovečka: „Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!“</p> <p>Koťátko: „Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo misku mlíčka?“</p> <p>Ovečka: „Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Bééé!“</p> <p>Koťátko: „Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vypravěč po dohrání mezihry vypráví dál. • Ovečka 1 zahraje na prstové činelky a Ovečka vchází na scénu. • Dialog mezi Ovečkou a Koťátkem. <ul style="list-style-type: none"> • Koťátko zpívá svoji písničku. • Ovečka odchází ze scény. <p>Mezihra – koťátko chodí smutně po třídě.</p>

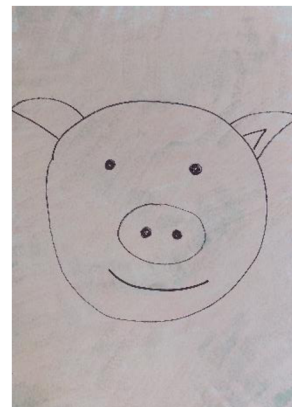
<p>5 – 6</p>	<p>Vypravěč: „<i>Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo kocoura.</i>“</p> <p>Kocour: „<i>Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!</i>“</p> <p>Koťátko: „<i>Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo misku mlíčka?</i>“</p> <p>Kocour: „<i>Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Mňauúúú!</i>“</p> <p>Koťátko: „<i>To je ono, hurá, sláva, takhle mluví koťátka!</i>“</p> <p>Vypravěč: „<i>A to kotě dírou v plotě utikalo do kuchyně, třikrát kolem hospodyně, zamňoukalo ...</i>“</p> <p>Koťátko: „<i>Mňau, mňau, mňau!</i>“</p> <p>Vypravěč: „<i>Sotva to hospodyně uslyšela, dala hned koťátku plnou misku. Vypilo tu misku mlíčka, napilo se moc a moc, stulilo se do klubička a už chrupá, dobrou noc!</i>“</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vypravěč po dohrání mezihry vypráví dál. • Kocour 1 zahraje na rytmické vejce a Kocour vchází na scénu. • Dialog mezi Kocourem a Koťátkem. • Koťátko radostně zajásá • Vypravěč vypráví mezitím Koťátko radostně běží k Hospodyni. • Hospodyně vchází na scénu • Vypravěč dokončí pohádku, Hospodyně a Koťátko předvádí co vypravěč říká. • Paní učitelka hraje Závěrečnou melodii a všichni si společně zatančí.
--------------	---	--

4 Doplnkové činnosti k metodickým listům

Výtvarné činnosti:

Prasátko:

- *Pomůcky:* temperové barvy (růžová, bílá, šedá), houbička na nádobí, černý fix / černá tuš, kreslicí karton A4
- *Postup:* Dětem připravíme temperové barvy. Houbičku na nádobí rozstříháme na menší kousky. Děti houbičku namáčí do barvy a tisknou jí na čtvrtku. Když mají celou čtvrtku pokrytou barvou, necháme zaschnout. Nakonec dětem dáme k dispozici černý fix nebo černou tuš a děti na obarvenou čtvrtku nakreslí prase.

Obrázek 1: Prasátko
Zdroj: Vlastní zpracování

Slepice a kuřátka:

- *Pomůcky:* prstové barvy (hnědá, červená, žlutá), štětce, kreslicí karton A4, černý a zelený fix
- *Postup:* Děti si štětcem namalují ruku hnědou barvou a následně ji obtisknou na kreslicí karton a vytvoří tělo slepičky. Po umytí rukou namočí prst do žluté barvy a též ho obtisknou na kreslicí karton a vytvoří tak kuřátko. Červenou barvou domalují slepičce a kuřátkům zobáčky. Nakonec zeleným fixem dokreslí trávu. Po zaschnutí černým fixem dokreslí slepičce i kuřátkům oči.

Obrázek 2: Slepice a kuřátka
Zdroj: Vlastní zpracování

Kozel:

- *Pomůcky:* rulička od toaletního papíru, přírodní papír, vata, lepidlo, nůžky, tužka, černý fix, šablona uší a rohů
- *Postup:* Mladší děti si na přírodní papír obkreslí šablonu rohů a uší, předškoláci si uši a rohy nakreslí sami. Uši a rohy vystříhneme a nalepíme na ruličku od toaletního papíru. Dokreslíme obličej a na závěr přilepíme vatu.

Obrázek 3: Kozel
Zdroj: Vlastní zpracování

Ovce:

- *Pomůcky:* barevný papír (černý, zelený), bílý fix, bublinková folie, bílá barva, nůžky, štětec, lepidlo
- *Postup:* Bublinkovou folii si vystříhneme do tvaru těla ovce a pokryjeme bílou barvou. Děti si otisknou tělo ovce na zelený papír, který nám znázorní trávu. Na černý papír si nakreslí nohy a hlavu s ušima. To vystříhnou a nalepí k tělu. Z bublinkové folie vystříhneme kousek, který nám poslouží jako vlna na hlavě. Opět nabarvíme bílou barvou a otiskneme nad hlavu.

Obrázek 4: Ovce
Zdroj: Vlastní zpracování

Řízené činnosti v komunitním kruhu:

Rozhovor na téma hospodářských zvířat.

- Nejprve si vysvětlíme pojem hospodářské zvíře (něco nám dává, něčím je nám užitečné) – jako příklad můžeme uvést krávu, která nám dává mléko.
- S dětmi si povídáme o tom, jaká znají hospodářská zvířata (můžeme ukazovat obrázky těchto zvířat nebo hledat v encyklopediích) a k čemu nám jsou užitečná.
- „*Každé zvíře má svůj domeček, kde bydlí. Věděli byste, kde bydlí třeba taková kráva / kuň / prase /...*“ S dětmi si povídáme o tom, kde tato zvířata žijí (opět jako názornou pomůcku můžeme použít obrázky stáje / chléva / kurníku / králikárny /...).

Hádanky¹²⁸: „*Uhodneš, o kterém zvířátku se mluví?*“

- „*Víte, kdo tak nahlas štěká,
kdo zloděje v noci leká,
kdo uhlídá dům i ves?
Ano, správně, je to ____.*“ (PES)
- „*Vidí myšku, hned ji chytí,
očíma si přitom svítí.
Každý kluk i holčička
ví, že je to _____.*“ (KOČIČKA)
- „*Obili i zrnko máku
hned si vezme do zobáku.
Zato snáší vajíčka.
Kdopak je to? _____.*“ (SLEPIČKA)
- „*Bílý kožich chundelatý,
na krku má zvonek zlatý.
Z nebe nebo z kopečka
Přiběhla k nám _____.*“ (OVEČKA)
- „*Trávu mění na mličko,
K tomu bučí maličko.
Poznali jste? Sláva!
Je to totiž _____.*“ (KRÁVA)
- „*Je to zvíře chrochtavé,
neustále špinavé.
Navíc není králem v kráse!
Poznali jste? Je to _____.*“ (PRASE)

¹²⁸ POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Hádám, hádáš, hádáme*. Praha 2014. s. 6, 7

Hry se slovy: tvorba zdobnělin, rytmičování slov, určování počtu slabik

- Dětem ukážeme obrázky hospodářských zvířat. Děti zvíře pojmenují a předškoláci utvoří zdobnělinu (Dětem to můžeme opět vysvětlit na příkladu: KRÁVA – KRAVIČKA.).
- Dalším úkolem je slovo zrytmizovat a určit počet slabik. Rytmičovat můžeme i zdobněliny a následně porovnávat, které slovo má více slabik. Jestli slovo KRÁVA nebo slovo KRAVIČKA.

Poznej, kam zvířátko patří: k této činnosti využijeme figurky hospodářských i exotických zvířat.

- Dětem dáme k dispozici figurky zvířat. Děti budou třídít zvířata do skupinek podle toho, zda patří na farmu nebo do ZOO.

Pejsku, zaštěkej¹²⁹:

- Tato hra je obměnou hry „Ptáčku, pípni“. Děti sedí v hloučku na koberci. S dětmi se domluvíme, které zvířátko budeme volat. Jedno dítě je vybráno jako farmář a schová se za roh, aby nevidělo, kdo bude vybrán jako zvířátko. Následně děti skloní hlavu a dají si ruce před obličej. Paní učitelka zavolá farmáře a ten vyzve zvířátko: „Pejsku zaštěkej / Kravičko zabuč / Koničku zařehtej /...“. Zvířátko vydá zvuk a farmář hádá, kdo z dětí vydal ten zvuk. Pokud se strefí, tak se ze zvířátka stává farmář.

Doplňujeme přirovnání:

- Mlaská u jídla jako (prasátko)
Chodí zmoklá jako (slepice)
Škrábe jako (kočka, kocour)
Je silný jako (kůň, býk)
Mlsná jako (koza)

¹²⁹ KONVALINKOVÁ, Kateřina. *Jaro, léto, podzim, zima, ve školce je pořád prima*. Praha 2014, s. 119

Pohybová chvílka:

Překážková dráha¹³⁰: Dětem postavíme překážkovou dráhu. Budeme potřebovat žíněnku, dlouhé švihadlo/ lano, obruče, kužely, krátká švihadla.

- Jako první bude žíněnka, na které děti budou válet sudy (prasátka se válí v blátě). Druhým úkolem bude přejít natažené dlouhé švihadlo / lano (stanou se z nás slepičky na bidýlku). Kousek od lana položíme obruče, do kterých budou děti snožmo skákat (kůň skáče přes překážky). Další překážkou budou kužely, kolem kterých poběží děti slalom (krávy nahánějí svá telátka). Kousek vedle sebe položíme švihadla a vytvoříme z nich úzkou cestu. Děti pokládají ruce i nohy na švihadla a mají za úkol tímto způsobem přejít krátká švihadla.

Pracovní listy:

Pracovní listy¹³¹ k tématu jsem přiložila do příloh.

¹³⁰ LORGEROVÁ, Veronika. *Mezi mládětky na dvorku*. <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/21451/MEZI-MLADATKY-NA-DVORKU.html>

¹³¹ Příloha S – Pracovní listy pro předškoláky

5 Reflexe – vyhodnocení metodických listů

Tato kapitola je věnována vyhodnocení jednotlivých metodických listů na základě autoevaluace. Zaměřuji se zde na to, jak na připravený program reagovaly děti v dané mateřské škole a zdali děti úspěšně zvládly připravené činnosti, eventuálně s čím měly potíže.

Při tvorbě metodických listů jsem se inspirovala literaturou, která je uvedena v seznamu použité literatury. Volbu klavírní miniatury ovlivnila přítomnost snadno slyšitelného kontrastu ve skladbě. Během sestavování metodických listů jsem vybírala melodie, které jsou dětem známe – melodie lidových písní. K vytvoření notových zápisů jsem využila volně přístupný program MuseScore.

Pracuji jako učitelka v mateřské škole U Skřítků v Malíně. Se svou heterogenní třídou, v níž je 28 dětí, z toho 16 předškoláků, jsem tento hudebně didaktický projekt ověřila. Nemocnost dětí vlastní práci poněkud komplikovala, ale během týdne se nám podařilo realizovat všechny návrhy hudebních činností.

První metodický list se zabývá komplexní hudební prací s říkadlem. Děti se text říkadla naučily v celku rychle. K tomu jim dopomohla melodizace na písničku „Pec nám spadla“, která je dětem známá. U mladších dětí ve věku 3–4 roky dělalo problém udržet správný rytmus. Nejvíce děti zaujala pantomimika a instrumentální zvukomalba. Při těchto aktivitách jsem nezaznamenala žádné potíže. O hru na lehkoovladatelné nástroje projevíly zájem i mladší děti. Aby pro ně hra na nástroje byla přiměřená, dala jsem jim k dispozici rytmická vejce a kastaněty, na které hrály rytmus. Velmi jim pomohla zrková opora v podobě „notového zápisu“¹³², jež je uvedený v přílohách. Nepřesné pohyby jsem zaznamenala při hře s prsty. Ve druhém verši některé děti nestihly včas vyměnit ruce. Pro lepší přesnost je možné dát za první strofu repetici a vyměnit ruce při jejím opakování.

¹³² Příloha G – Notový zápis pro jednotlivé nástroje k říkadlu

Metodický list „Poslechové činnosti ke klavírní miniatuře“ sklídl u dětí velký úspěch. Vybraná klavírní miniatura malé posluchače zaujala a rádi s ní pracovali. Jen co se rozezněl klavír, děti utichly a pozorně poslouchaly. Při asociačních rozhovorech se snažily vymyslet co nejvíce odpovědí. Velmi mile mne překvapilo, že neřikaly hned to, co je napadne. Většina dětí se nad svojí odpovědí zamyslela, zda to opravdu vystihuje melodii, kterou slyšely. Z činností ke klavírní miniatuře je nejvíce oslovila pohybová kreativita. Velmi pečlivě předváděly na příznačné motivy jednotlivá zvířata. Příznačné motivy byly také předmětem pracovního listu určeného k poslechu klavírní miniatury. Dětem nedělalo problém vyhledat podle sluchu počet jednotlivých zvířat. Byly klavírní miniaturou nadšené a ptaly se, kdy nám klavír znovu něco povypráví o kuřátku a slonovi.

Příklad odpovědí z asociačních rozhovorů na příznačný motiv slona:

- „*Představte si, že by hudba byla třeba pohádkovou postavou. Jakou by byla?*“
Odpověď: Duch, Drákula.
- „*Co by to bylo, kdyby to byla hračka?*“ **Odpověď:** Roztržený plyšový medvěd, traktor.
- „*Kdyby to byla barva, jaká by byla? Světlá nebo tmavá?*“ **Odpověď:** Tmavá, černá.
- „*Kdyby to bylo zvíře, jaké by to bylo?*“ **Odpověď:** Medvěd, lenochod.

Příklad odpovědí z asociačních rozhovorů na příznačný motiv kuřátka

- „*Představte si, že by hudba byla třeba pohádkovou postavou. Jakou by byla?*“
Odpověď: Víla, princezna.
- „*Co by to bylo, kdyby to byla hračka?*“ **Odpověď:** Hrací skříňka, loutka.
- „*Kdyby to byla barva, jaká by byla? Světlá nebo tmavá?*“ **Odpověď:** Světlá, žlutá.
- „*Kdyby to bylo zvíře, jaké by to bylo?*“ **Odpověď:** Motýl, myš.

Třetí metodický list je zaměřený na komplexní práci s písní. Chtěla jsem, aby písnička dětem předala i znalosti z vybraného tématu. Z toho důvodu jsem písničku lehce poupravila a přidala do textu samce a samici, kteří patří k danému mláděti. Písnička děti upoutala, a taktéž se jim učila dobře. Problém jim však dělalo pojmenování samce a samice, a u některých zvířat i následné přiřazení k mláděti. Pro lepší zapamatování jsme z obrázků zvířat (samec, samice, mládě) stavěli zvířecí rodiny. To dětem pomohlo. Při upevňování písničky formou rozhovoru dvou skupin začaly děti mezi sebou soutěžit, která skupina je více slyšet. Využili jsme tedy hru s dynamikou. Děti skvěle reagovaly na předem smluvené signály, kdy budeme zpívat *p* a kdy *mf*. O hru na tělo děti jevily značný zájem. Při využití všech slok bychom potřebovali delší časový úsek na upevnění jednotlivých technik hry na tělo. Zde opět narážíme na problém s udržením správného rytmu u některých dětí. Při nácvičku tance jsem se rozhodla vynechat valčíkový krok, který by byl pro malé děti složitý. Nejvíce děti oslovila instrumentální zvukomalba. Opět jim zraková opora pomohla udržet daný rytmus a hra se pro ně tak stala jednodušší.

Posledním metodickým listem je „Hudební pohádka“. S předškoláky jsme hudební pohádku nacvičovali během týdne. Jelikož se v pohádce text opakuje, nebylo pro děti těžké se ho naučit. Hudební pohádka patřila mezi nejoblíbenější hudební činnosti dětí. Některé děti se ze začátku styděly promluvit samy nahlas, ale nakonec ostych ztratily. Na konci týdne předškoláci hudební pohádku úspěšně zahrály mladším dětem. Při realizaci tohoto metodického listu se neobjevil žádný problém, a proto ho ze svého pohledu hodnotím velmi kladně.

Z doplňkových činností byly využity výtvarné náměty, rozhovory na téma hospodářských zvířat, hádanky, hry se slovy, pracovní listy a překážková dráha.

Všechny děti jevily zájem o připravený program, s jehož realizací neměly problém. Každé dítě si v pestré nabídce aktivit našlo tu, která ho oslovila. Z nabízených činností děti nejvíce zaujala práce s hudební pohádkou a poslech klavírní miniatury. Z hudebních aktivit děti nejvíce jevily zájem o instrumentální zvukomalbu, pantomimiku, pohybovou aktivitu a zpěv.

5.1 Fotodokumentace

Níže vkládám fotografie z několika činností. Skupinu hospodářských zvířat na nástěnce doprovázela vždy sloka písničky, ve které se o nich zpívalo.

Obrázek 5: Nástěnka – slepice a kuřátka

Zdroj: Vlastní zpracování

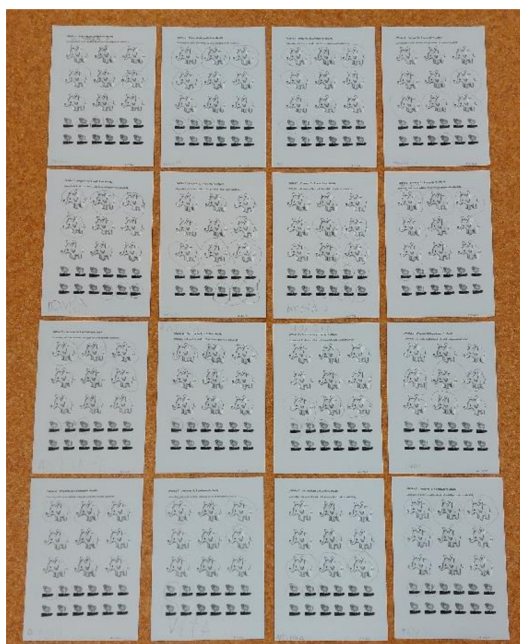
Obrázek 6: Nástěnka – prasátka

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 7: Nástěnka – ovce

Zdroj: Vlastní zpracování

Obrázek 8: Nástěnka – pracovní listy kuřátko a slon
Zdroj: Vlastní zpracování

6 Dotazníkové šetření

Tato kapitola je věnována dotazníkovému šetření, které bylo zaměřeno na zpětnou vazbu k metodickým listům. Dotazník je rozdělen do dvou částí – první část je zaměřena na úvodní a identifikační otázky, druhá část je věnována věcným otázkám. V dotazníku jsem využila uzavřené i otevřené otázky. Otevřenými otázkami jsem chtěla dát respondentům možnost vyjádřit konkrétní myšlenky a příklady z praxe.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit:

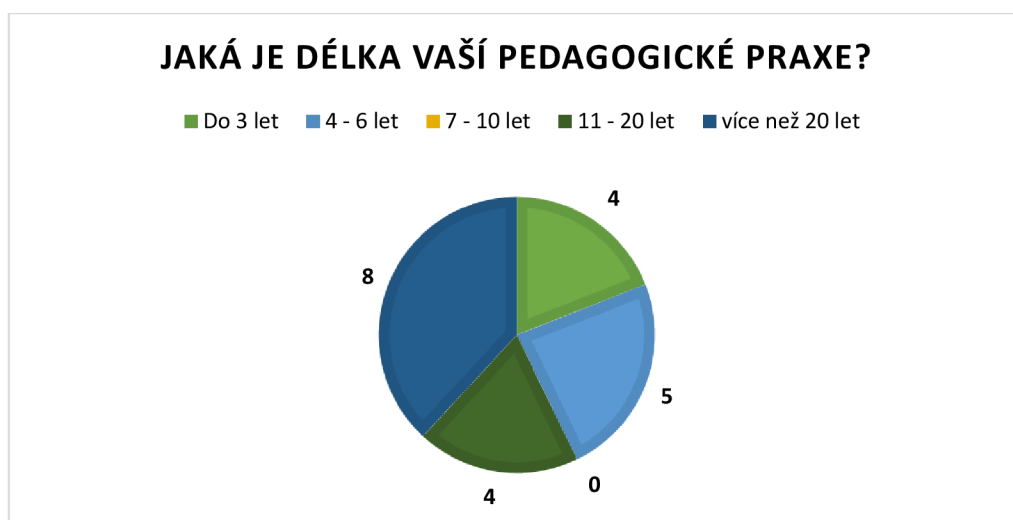
- zda jsou metodické listy realizovatelné v praxi
- jak se pedagogům s metodickými listy pracovalo
- zda byly srozumitelně sepsány
- jestli byly činnosti přiměřené věku dětí
- zda je nabídka činností zaujala
- jak na připravený program reagovaly děti

Dotazník byl rozeslán pedagogům mateřských škol prostřednictvím e-mailových adres, které jsem získala na internetových stránkách jednotlivých mateřských škol. Celkem odpovědělo 21 pedagogů.

6.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Otázky úvodní a identifikační:

První otázka byla: „Jaká je délka vaší pedagogické praxe?“ Na následujícím grafu máme data názorně zpracována. Pedagogů, kteří mají praxi více než 20 let, odpovědělo osm. Pět respondentů uvedlo, že délka jejich praxe je 4–6 let. Čtyři pedagogové odpověděli, že jejich praxe je v rozmezí 11–20 let a stejný počet respondentů byl s praxí do 3 let. Žádný z respondentů s praxí v rozmezí 7–10 let se dotazníkového šetření nezúčastnil.

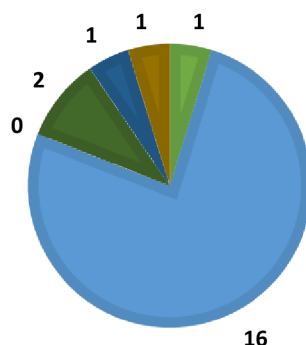

Graf č. 1 – Délka pedagogické praxe
Zdroj: Vlastní zpracování

Druhá otázka se zaměřila na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Pedagogů se středoškolským pedagogickým vzděláním se zúčastnilo nejvíce – 16. Dva respondenti získali vyšší odborné pedagogické vzdělání. Vysokoškolské nepedagogické má jeden pedagog. Taktéž je to u vysokoškolského pedagogického a středoškolského nepedagogického. Ze zúčastněných pedagogů nemá nikdo vyšší odborné nepedagogické vzdělání.

JAKÉ JE VAŠE NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ?

■ Středoškolské nepedagogické
 ■ Středoškolské pedagogické
 ■ Vyšší odborné nepedagogické
■ Vyšší odborné pedagogické
 ■ Vysokoškolské nepedagogické
 ■ Vysokoškolské pedagogické

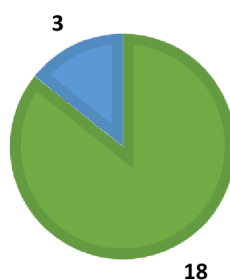

Graf č. 2 – Nejvyšší dosažené vzdělání
Zdroj: Vlastní zpracování

Další otázkou jsem chtěla zjistit, zda si respondenti rozšiřují obzory nějakým dalším vzděláním. Myslím si, že je důležité, aby se pedagogové nadále vzdělávali a seznamovali se i s novými možnostmi, jak výuku zkvalitnit. Mile mne překvapilo, že 18 pedagogů se účastní nějakého pedagogického vzdělání. Tři respondenti odpověděli, že se žádného dalšího pedagogického vzdělání neúčastní.

ÚČASTNÍTE SE NĚJAKÉHO PEDAGOGICKÉHO VZDĚLÁNÍ?

■ Ano ■ Ne

Graf č. 3 – Účast na dalším vzdělání
Zdroj: Vlastní zpracování

Pro respondenty, kteří odpověděli, že se účastní nějakého dalšího pedagogického vzdělání, byla připravena doplňující otázka. Pomocí této otázky jsem chtěla zjistit, jakého pedagogického vzdělání se pedagogové účastní. Zjistila jsem, že 12 pedagogů studuje střední pedagogickou školu. Dva respondenti se rozhodli pro vyšší odborné pedagogické vzdělání a stejný počet pedagogů se rozhodl pro vysokoškolské pedagogické vzdělání. Jeden respondent se účastní seminářů na různá témata a jeden pedagog volil odpověď vysokoškolského nepedagogického vzdělání.

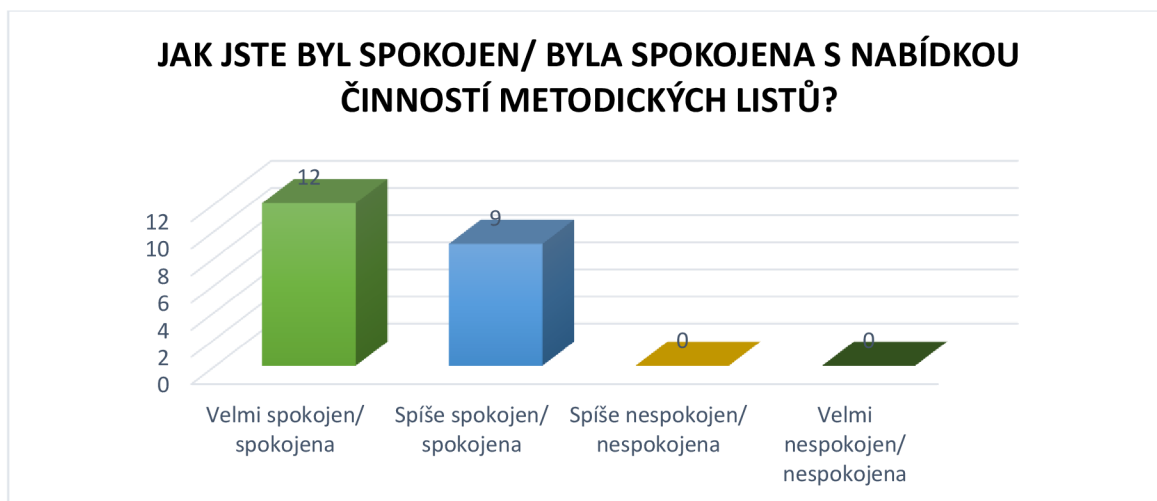

Graf č. 4 – Konkrétní doplňující vzdělání
Zdroj: Vlastní zpracování

Věcné otázky k metodickým listům:

Otázka č. 1: Jak jste byl spokojen/ byla spokojena s nabídkou činností metodických listů?

První věcnou otázkou týkající se metodických listů jsem chtěla zjistit, jak byli pedagogové spokojeni s nabídkou činností metodických listů. Žádný z pedagogů nevolil odpověď „Spíše nespokojen/ nespokojena“ ani „Velmi nespokojen/ nespokojena“, což hodnotím jako kvalitní nabídku metodického materiálu. Respondentů, kteří byli velmi spokojeni s nabídkou metodických listů, bylo 12. Devět pedagogů bylo spíše spokojeno s připraveným programem.

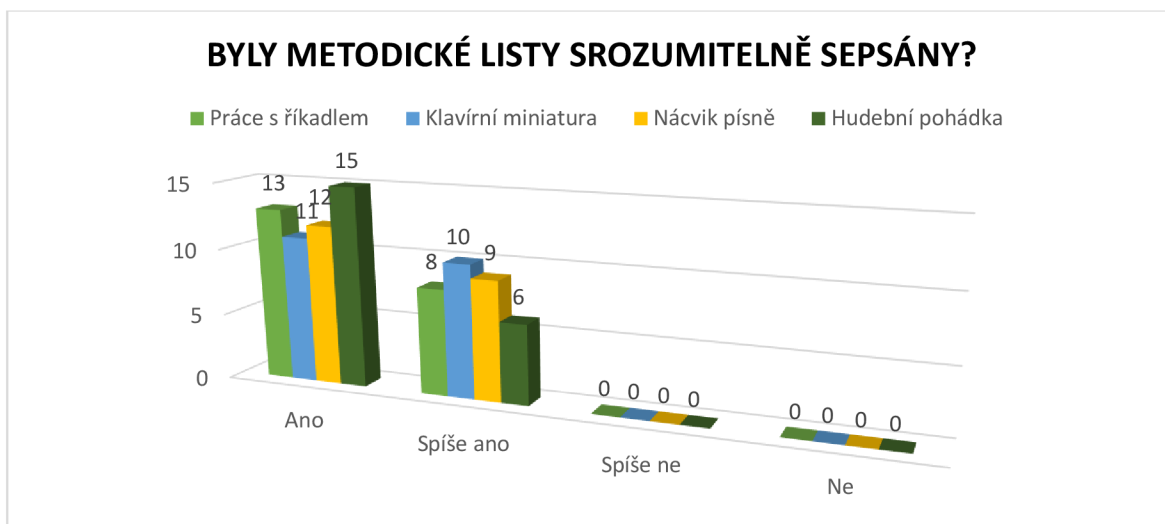

Graf č. 5 – Míra spokojenosti s metodickými listy
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 2: Byly metodické listy srozumitelně sepsány?

Jedním z cílů dotazníkového šetření bylo zjistit, zda byly metodické listy pro pedagogy srozumitelně sepsány a zda byly činnosti dostatečně rozepsané. Na následujícím grafu můžeme vidět, že pro většinu pedagogů byly všechny metodické listy dostatečně sepsány. Menší skupina pedagogů volila odpověď „Spíše ano“. Když porovnáváme metodické listy z hlediska srozumitelnosti sepsání, nejlepší hodnocení má metodický list zabývající se hudební pohádkou. Pro odpověď „Ano“ hlasovalo 15 pedagogů a 6 pedagogů vybralo odpověď „Spíše ano“. Následuje metodický list „Komplexní hudební práce s říkadlem“, který v odpovědi „Ano“ získal 13 hlasů a odpověď „Spíše ano“ volilo 8 respondentů. Dalším v pořadí je „Komplexní hudební práce s písní“. Odpověď „Ano“ volilo v tomto případě 12 pedagogů a odpověď „Spíše ano“ volilo 9 pedagogů. K metodickému listu, zabývajícímu se klavírní miniaturou, pro odpověď „Ano“ hlasovalo 11 pedagogů a pro odpověď „Spíše ano“ hlasovalo 10 respondentů.

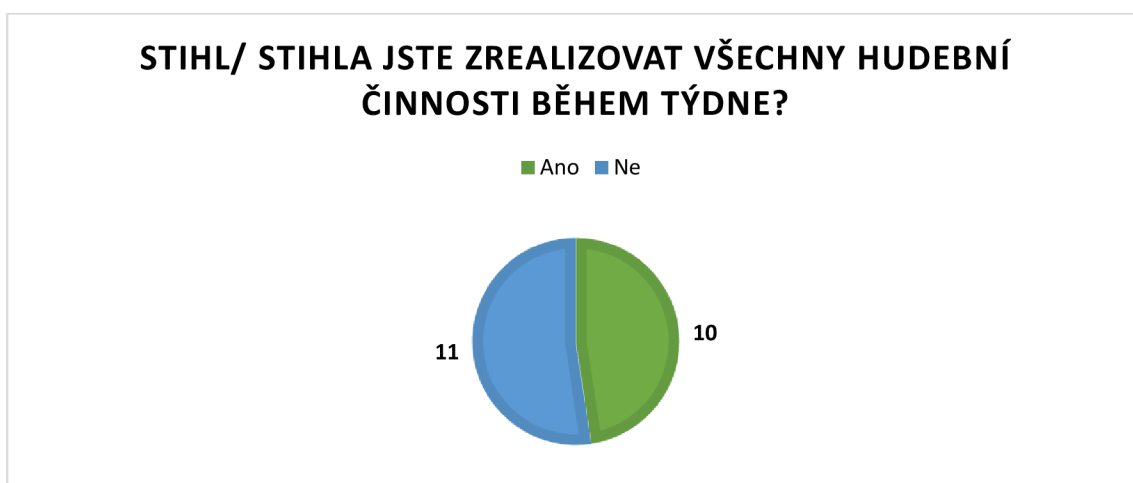
K této otázce se vázala ještě otevřená otázka, která se zaměřovala na připomínky a návrhy k úpravám. Všichni pedagogové napsali, že nemají žádné připomínky, že jim metodické listy přijdou dostatečně srozumitelně sepsané. Jedna paní učitelka se se mnou dokonce telefonicky spojila a uvedla, že oceňuje promyšlenost metodických listů, absenci zbytečných slov a možnost vytvořit si z aktivit vlastní program.

Graf č. 6 – Srozumitelnost sepsání metodických listů
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 3: Stihl/ stihla jste zrealizovat všechny hudební činnosti během týdne?

Tato otázka se zaměřuje na to, zda pedagogové stihli během týdne realizovat všechny hudební činnosti, nebo zda by na realizaci potřebovali delší časový úsek. Deset respondentů uvedlo, že všechny hudební činnosti stihli během týdne zrealizovat. Jedenáct pedagogů je zrealizovat nestihlo.

Graf č. 7 – Realizace hudebních činností
Zdroj: Vlastní zpracování

Na předchozí otázku navazuje podotázka, která je otevřeného charakteru a je určena pedagogům, kteří výše odpověděli, že všechny aktivity zrealizovat nestihli. Cílem této otázky bylo zjistit, jaké hudební aktivity respondenti nestihli zrealizovat a proč. Pět respondentů nestihlo nacvičit hudební pohádku, jeden pedagog uvedl práci s klavírní miniaturou a jiný u práce s klavírní miniaturou uvedl, že nezrealizovali úkol „Ukaž rukou, koho klavír představil“ a „Pohybovou kreativitu“. Jedna respondentka uvedla, že z časových důvodů nemohli realizovat metodický list „Komplexní hudební práce s říkadlem“ a některé hudební aktivity z metodického listu „Komplexní hudební práce s písní“ z důvodu vybrání pouze některé hudební činnosti nebo aktivity, které si zapojila do svého již připraveného programu. Zbylí tři respondenti uvedli, že bylo příliš mnoho činností na jeden týden. Dva z nich měli naplánované jiné akce (divadlo / výlet za živými zvířaty /...). Jeden z pedagogů ve své odpovědi uvedl, že na zrealizování bylo příliš mnoho různorodých činností a děti by v této třídě potřebovaly procvičovat některé hudební aktivity delší dobu.

Otázka č. 4: Využil/ využila jste přiloženou audionahrávku klavírní miniatury?

Cílem této otázky bylo zjistit, kolik pedagogů klavírní miniaturu zahrálo dětem samo a doprálo jim tak lepší hudební zážitek a lepší prožitek z činností. Myslím si, že je velmi důležité, aby pedagog v mateřské škole uměl hrát na nějaký hudební nástroj. Klavír je nejvšestrannější.

Více než polovina pedagogů využila přiloženou audionahrávku klavírní miniatury a 7 pedagogů klavírní miniaturu dětem zahrálo živě.

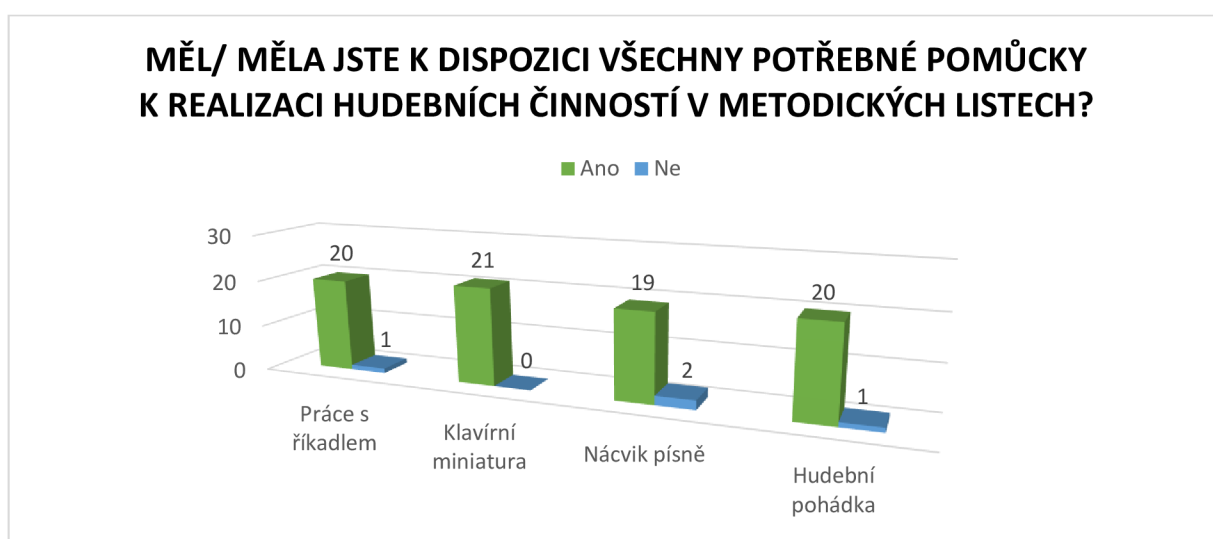

Graf č. 8 – Využití audionahrávky klavírní miniatury
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 5: Měl/ měla jste k dispozici všechny potřebné pomůcky k realizaci hudebních činností v metodických listech?

Touto otázkou jsem zjistila dostupnost pomůcek, které byly potřeba k realizaci připravených činností. Velmi pozitivně hodnotím, že ve většině případů pedagogové měli k dispozici potřebné pomůcky, zejména lehkoovladatelné nástroje.

Na tuto otázku opět navazovala otevřená otázka. Respondentů, kteří neměli k dispozici potřebné pomůcky, jsem se ptala, jaké pomůcky jim chyběly. K této otázce jsem získala 2 odpovědi. Jeden respondent uvedl skutečnost, že v mateřské škole nemají zvonkohru. Druhému pedagogovi chyběla rytmická vejce a drhlo.

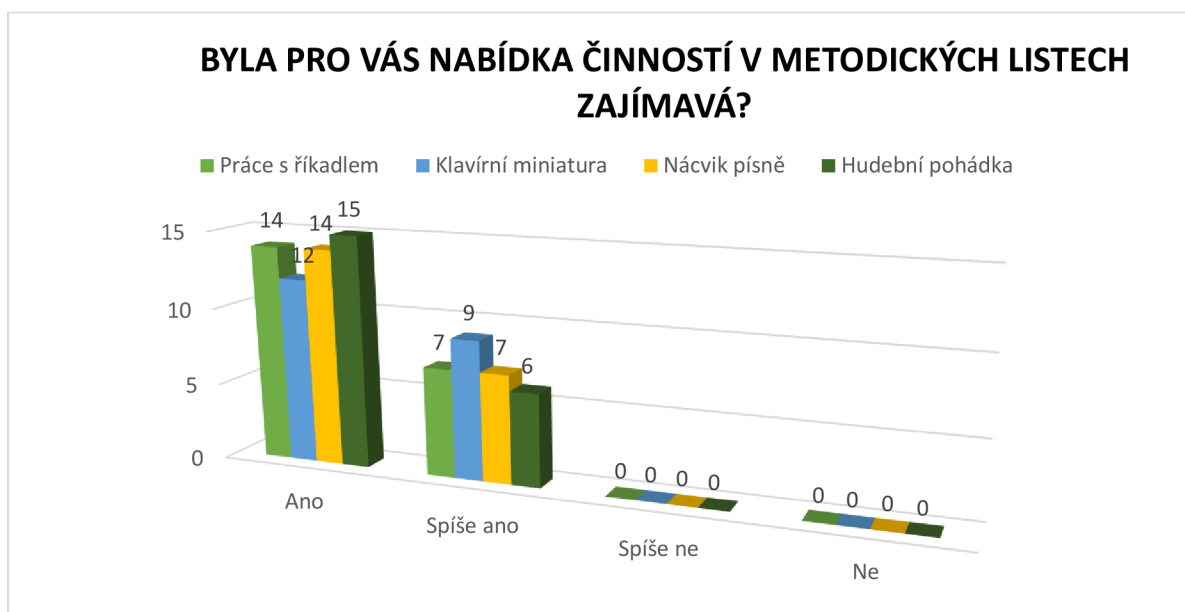

Graf č. 9 – Pomůcky k metodickým listům
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 6: Byla pro Vás nabídka činností v metodických listech zajímavá?

Dalším cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak nabídka činností v metodických listech zaujala pedagogy, kteří s materiálem pracovali. U odpovědi „Spíše ne“ a „Ne“ jsem nenalezla ani jeden hlas. Respondenti volili mezi odpověďmi „Ano“ a „Spíše ano“. Pořadí metodických listů je z hlediska atraktivity podobné jako u hodnocení srozumitelnosti. Nabídku činností hodnotím jako vhodně zvolenou a dobře zpracovanou.

Nejzajímavější pro pedagogy byl metodický list, který se zabýval hudební pohádkou. Pro odpověď „Ano“ hlasovalo 15 respondentů a 6 jich zaškrtnulo odpověď „Spíše ano“. Následovaly metodické listy „Komplexní hudební práce s říkadlem“ a „Komplexní hudební práce s písní“. Pro odpověď „Ano“ v těchto případech hlasovalo 14 respondentů a pro odpověď „Spíše ano“ 7. K metodickému listu, zabývajícím se klavírní miniaturou, pro odpověď „Ano“ hlasovalo 12 pedagogů a pro odpověď „Spíše ano“ hlasovalo 9 respondentů.

Graf č. 10 – Atraktivita metodických listů pro pedagogy
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 7: Byla pro Vás nějaká hudební činnost nová? Hudební činností myslím komplexní práci s říkadlem, poslechové činnosti, komplexní práci s písní nebo hudební pohádku.

Cílem této otázky bylo zjistit, zda všichni zúčastnění respondenti mají zkušenosti s realizací hudebních činností, nebo zda se s nabízenými hudebními činnostmi ještě nikdy nesešli. Na níže uvedeném grafu můžeme vidět, že většina (tedy 19) pedagogů má povědomí o hudebních činnostech.

K této otázce se vázala podotázka otevřeného charakteru. Ta byla určena pro pedagogy, kteří odpověděli, že pro ně některá hudební činnost byla nová. Dostalo se mi 2 odpovědí – jedna byla „poslechové činnosti“ a druhá „hudební pohádka“.

**BYLA PRO VÁS NĚJAKÁ HUDEBNÍ ČINNOST NOVÁ?
HUDEBNÍ ČINNOSTÍ MYSLÍM KOMPLEXNÍ PRÁCI S
ŘÍKADLEM, POSLECHOVÉ ČINNOSTI, KOMPLEXNÍ
PRÁCI S PÍSNÍ NEBO HUDEBNÍ POHÁDKU.**

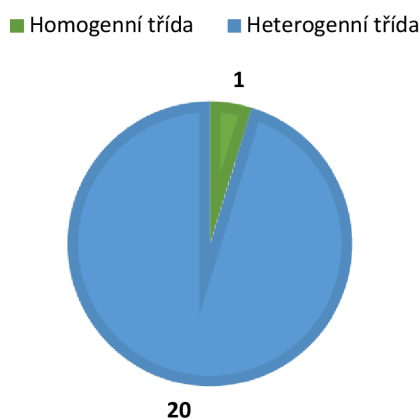
Graf č. 11 – Povědomí o hudebních činnostech
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 8: S jakou třídou jste pracoval/ pracovala?

Vzhledem k tomu, že jedním z cílů dotazníkového šetření bylo zjistit, zda připravené činnosti byly přiměřené věku dětí, potřebovala jsem zjistit, s jakou věkovou skupinou dětí respondenti pracovali.

Dvacet pedagogů pracuje v heterogenní třídě, kde jsou děti různých věkových skupin od 3 do 6 (7) let. Jeden respondent odpověděl, že metodické listy ověřoval v homogenní třídě. Z doplňkové otázky jsem zjistila, že věk dětí v této třídě je 4–5 let.

S JAKOU TŘÍDOU JSTE PRACOVAL/ PRACOVALA?

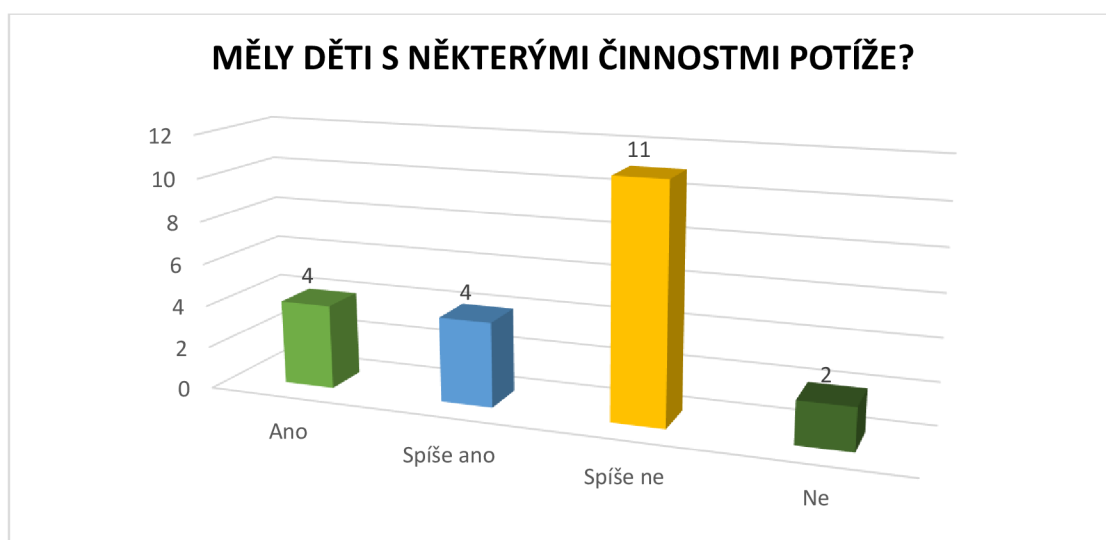

Graf č. 12 – Věková skupina dětí
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 9: Měly děti s některými činnostmi potíže?

Jedním z cílů dotazníkového šetření bylo také zjistit, jak na připravený program reagovaly děti. Tuto otázku jsem zaměřila na to, zda děti měly s nějakými hudebními činnostmi potíže. Jedenáct pedagogů odpovědělo, že děti spíše žádné potíže neměly. Objevily se také odpovědi, které ukazují na to, že pro některé děti byly činnosti složitější. Čtyři respondenti odpověděli „Ano“ a čtyři odpověděli „Spíše ano“. Dva pedagogové uvedli, že děti neměly žádné potíže s připravenými činnostmi.

Doplňující otázka pro pedagogy, kteří odpověděli „Ano“ nebo „Spíše ano“, se týkala konkrétních problémových činností. Pedagogové uváděli následující odpovědi: dramatizace hudební pohádky, problém s koordinací pohybů při hře na tělo u mladších dětí, složitý text pro malé děti (3–4 roky), střídání rytmu při instrumentální zvukomalbě, grafické znázornění příznačných motivů v pracovním listě a využití těžké doby taktové.

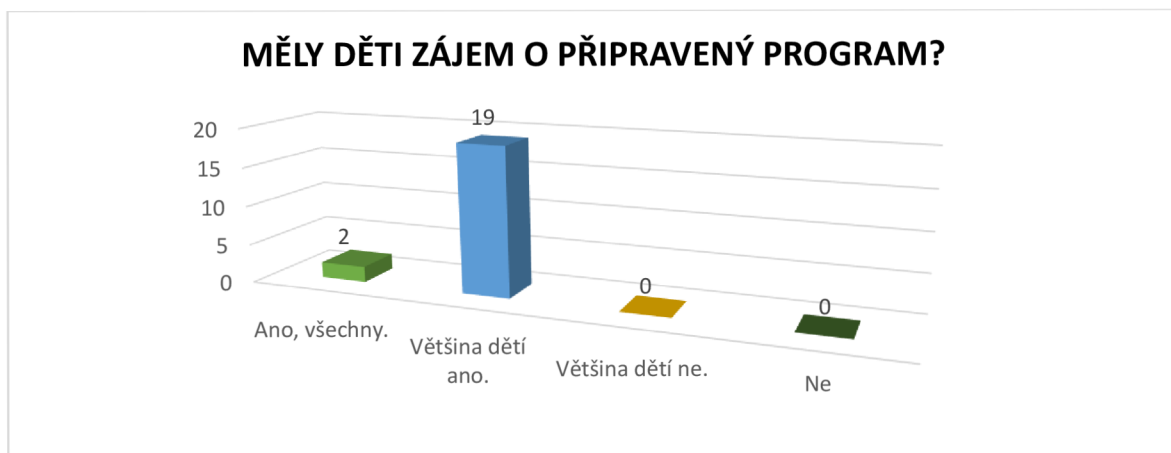

Graf č. 13 – Náročnost pro děti
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 10: Měly děti zájem o připravený program?

Jako další otázku, která směřuje k naplnění cíle, jsem zvolila otázku zaměřující se na zájem dětí o připravený program.

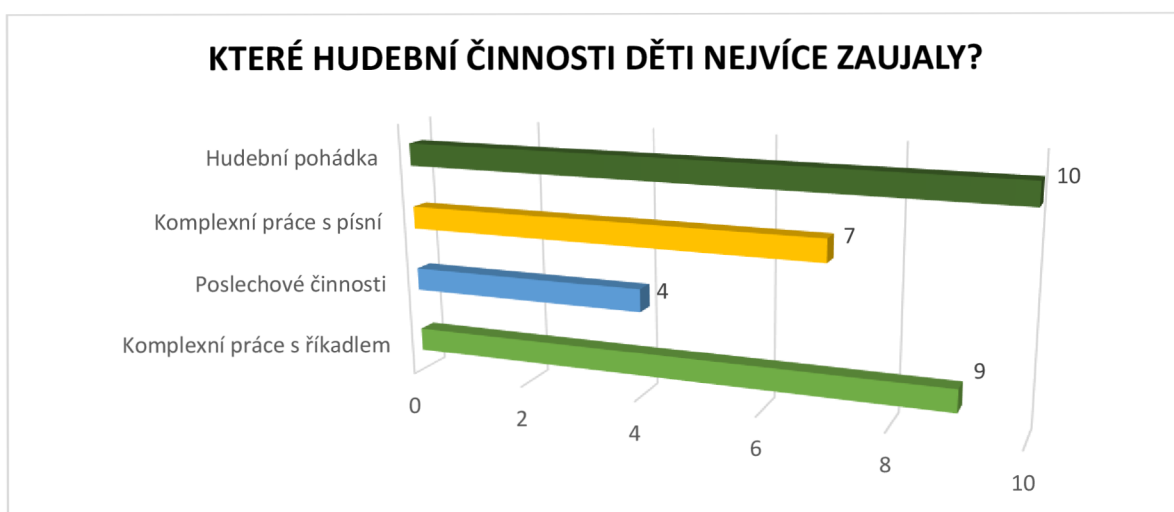
Na následujícím grafu můžeme vidět, že 19 pedagogů uvedlo zájem většiny dětí o připravený hudební program. Dva respondenti uvedli, že v jejich třídě měly všechny děti zájem o metodické listy. Nikdo nevolil odpověď „Většina dětí ne“ ani „Ne“.

Graf č. 14 – Atraktivita metodických listů pro děti
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 11: Které hudební činnosti děti nejvíce zaujaly?

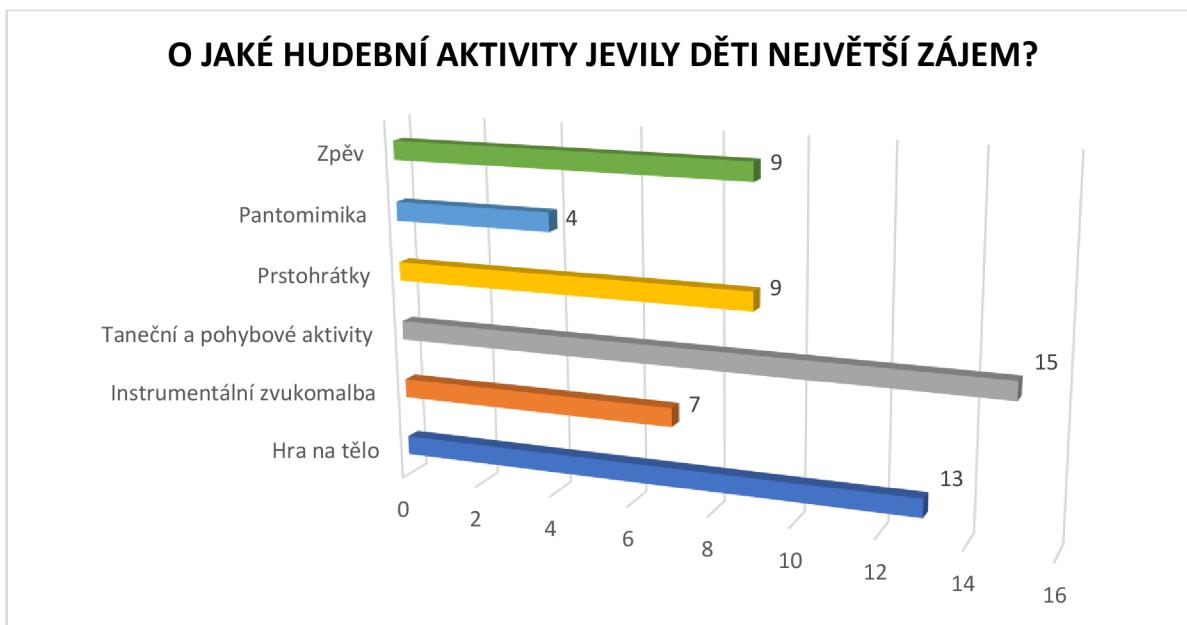
Na níže uvedeném grafu můžeme vidět, že největší zájem děti jevíly o hudební pohádku, komplexní hudební práci s říkadlem, komplexní hudební práci s písní a nejmenší zájem děti měly o poslechové činnosti.

Graf č. 15 – Zájem o hudební činnosti
Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 12: O jaké hudební aktivity jevíly děti největší zájem?

Z hudebních aktivit děti nejvíce zaujaly taneční a pohybové aktivity a následně hra na tělo. Devět pedagogů uvedlo, že v jejich třídě byl největší zájem o zpěv a prstohrátky. Sedm pedagogů uvedlo, že velký zájem u dětí vzbudila instrumentální zvukomalba. Nejmenší zájem měly děti o pantomimiku.

Graf č. 16 – Zájem o hudební aktivity
Zdroj: Vlastní zpracování

6.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření a doporučení úprav

Z dotazníkového šetření vyplývá, že pedagogové hodnotili nabídku činností v metodických listech kladně. Byli spokojeni se způsobem zpracování a s poskytnutým materiálem se jim pracovalo dobře. Jedna respondentka dokonce uvedla, že jí způsob zpracování metodických listů vyhovoval natolik, že ho mohla bez větší přípravy zařadit do výuky. Velmi přínosné bylo poskytnutí audionahrávky klavírní miniaturny respondentům. Většina pedagogů tuto možnost využila a dětem hudební obrázky zprostředkovala reprodukovat. Oceňuji, že i když pedagogové z nějakého důvodu nezprostředkovávají dětem hudbu živě, tak se snaží poslechové činnosti realizovat alespoň pomocí audionahrávek, se kterými následně pracují. Z dotazníkového šetření je patrné, že téměř všichni respondenti mají povědomí o hudebních činnostech a mají k dispozici potřebné pomůcky k jejich realizaci.

Ve druhé části dotazníkového šetření jsem se zaměřila na prožitek dětí a jejich zájem o připravený program. Chtěla jsem také zjistit, zda hudební aktivity byly přiměřené věku dětí, nebo jestli nějaké aktivity dětem dělaly problém. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že většina pedagogů, zapojených do ověřování metodických listů v praxi, pracuje s heterogenní třídou.

Většina dětí jevila o připravený program zájem. Nikdo z respondentů nevedl, že by činnosti děti nezaujaly. Dotazníkové šetření dále ukázalo, že většina dětí neměla žádné potíže při hudebních činnostech. Ukázalo se, že pro některé děti ve věku od 3 do 4 let byl text říkadla rozsáhlé a pojilo se k němu mnoho různorodých činností, které byly pro tuto věkovou skupinu složitější. To se dalo předpokládat, jelikož jsem metodické listy sestavovala primárně pro děti ve věku 4–6 (7) let, což bylo pedagogům sděleno. U některých hudebních činností jsem použila diferenciaci, aby se materiál mohl využít i v heterogenní třídě. Při realizaci činností hrálo velkou roli zastoupení věkových skupin dětí, tedy kolik se ve třídě nachází „předškoláků“, kolik „středňáků“ a kolik „malých“ dětí. Dalším bodem bylo zjistit, o které hudební činnosti a hudební aktivity jevíly děti největší zájem. Ten byl o hudební pohádku a o komplexní hudební práci s říkadlem. Následovala komplexní hudební práce s písní a práce s klavírní miniaturou. Osobně mne překvapilo, že o poslechové činnosti děti nejevily velký zájem, jelikož v mé třídě tomu bylo naopak. Ale jak jsem uvedla výše, záleží na tom, s jakou skupinou dětí pedagog zrovna pracuje. Dalším tématem byly hudební aktivity. Největší zájem u dětí vzbudily taneční a pohybové aktivity a hra na tělo. Následoval zpěv, prstohrátky a instrumentální zvukomalba. Pantomimika bavila děti nejvíce.

Pedagogům jsem v dotazníku nechala prostor pro jejich připomínky či náměty ke zlepšení metodických listů. Někteří pedagogové uvedli, že jsou velmi spokojeni s nabídkou metodických listů a že oceňují dostatečnou nabídku činností a způsob zpracování. Jedna paní učitelka uvedla, že zrealizovat všechny činnosti se jí nepodařilo. Využila toho, že aktivity byly rozmanité a často se daly realizovat po částech. Říkadlo rozdělili do 4 částí a každý den se jednu část naučili. Na konci týdne to celé spojili. U této otázky se také objevily odpovědi, že by na metodické listy potřebovali delší časový úsek. Někteří respondenti uváděli, že v průběhu týdne měli i jiné naplánované činnosti, jak jsem již zmiňovala výše.

7 Závěr

Bakalářská práce měla postaveny tři cíle. Prvním cílem bylo sestavení metodických listů s nabídkou hudebních aktivit a doplňujících činností na zvolené téma. Výukový materiál je uveden ve druhé praktické části bakalářské práce. Obsahuje komplexní hudební práci s říkadlem a s písní, práci s klavírní miniaturou a hudební pohádku. K metodickým listům obsahujícím práci s říkadlem a písní jsem pedagogům pro vizuální představu natočila názorná videa hudebních aktivit: prstohrátky, pantomimiku, hru na tělo a tanec. Dále jsem učitelům dala k dispozici vlastní nahrávku klavírní miniatury a jednotlivých příznačných motivů.

Druhým cílem bylo ověření funkčnosti metodických listů v praxi. Výukový materiál jsem realizovala v mateřské škole, ve které pracuji a dále jsem ho poskytla pedagogům mateřských škol v Kutné Hoře a okolí. Do realizace výukového materiálu se zapojilo 22 pedagogů z mateřských škol včetně mne.

Třetí cíl byl zaměřen na hodnocení metodických listů, které proběhlo formou dotazníkového šetření. Výsledky dotazníkového šetření a postřehů z vlastní praxe potvrzují, že vypracované metodické listy jsou využitelné ve výchovně vzdělávací činnosti v mateřské škole s věkovou skupinou dětí 4–6 let. Nabídka činností oslovila nejen pedagogy, ale zaujala také děti.

Respondenti v dotazníkovém šetření měli uvést hudební činnosti a aktivity, o které děti v jejich třídách jeví největší zájem.

Je zajímavé porovnat odlišný zájem dětí o připravený program. Nejprve budeme věnovat pozornost hudebním činnostem. V obou případech jednoznačně děti zaujala hudební pohádka. Překvapující pro mne bylo zjištění, že poslechové činnosti ve vybraných mateřských školách obsadily poslední místo, kdežto v naší mateřské škole mé děti tato činnost velmi zaujala. Domnívám se, že malý zájem o poslechové činnosti je ovlivněn tím, že se v mateřských školách příliš nerealizují a jsou spíše opomíjeny.

Po porovnání zájmu o hudební aktivity zjistíme, že respondenti nejvíce hlasovali pro tanec a pohybové ztvárnění a nejméně pro pantomimiku a instrumentální zvukomalbu, ale u dětí v mé třídě vzbudila největší zájem právě instrumentální zvukomalba a pantomimika. Podstatné ovšem je, že většina dětí s realizací hudebních aktivit neměla potíže. Při realizaci v naší mateřské škole jsem zaznamenala nepřesnost pohybů při prstové pantomimice. Na tento problém jsem reagovala jednou z možných změn (viz reflexe k prvnímu metodickému listu).

Součástí bakalářské práce je DVD obsahující již zmíněné nahrávky klavírní miniatury. Na DVD jsou dále vloženy videonahrávky všech hudebních činností. Tyto videonahrávky jsou odrazem celotýdenního nácviku hudebních aktivit dětí v naší mateřské škole.

8 Literatura

FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: Náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-323-9.

FRANĚK, Marek. *Hudební psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, 2007. ISBN 978-80-246-0965-2.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb ve škole*. Hradec Králové: Orlice, 2002. ISBN 80-903115-7-1.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Dopravní prostředky v pohybových hrách s hudbou*. Druhé vydání. Hradec Králové: Tandem, 2014. ISBN 978-80-86901-26-8.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Poslech hudby ve škole*. Hradec Králové: Tandem, 2021. ISBN 978-80-86901-69-5.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Práce s písní 1. díl*. Druhé vydání. Hradec Králové: Tandem, 2010. ISBN 80-902662-9-0.

JENČKOVÁ, Eva. *Hudba v současné škole: Prstohrátky nejen se zvířátky*. Druhé vydání. Hradec Králové: Tandem, 2019. ISBN 978-80-86901-79-4.

JENČKOVÁ, Eva. *Výběr klavírních skladeb pro 1.-4. ročník studia učitelství hudební výchovy na 1. stupni ZŠ*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-7066-328-6.

JISTEL, Petr a kol. *Hudba v mateřské škole: sborník prací o hudební výchově v předškolním věku*. Chomutov: odbor školství ONV, 1969. ISBN není uvedeno.

KONVALINKOVÁ, Kateřina. *Jaro, léto, podzim, zima, ve školce je pořád prima*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0620-0.

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Zvířátka ve hře, písni a tanci*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-754-1.

KURKOVÁ, Libuše. *Říkáme si, zpíváme si, hrajeme a tančíme*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. ISBN 14-307-71.

LIŠKOVÁ, Marie. *DO-RE-MI: Zpěvník pro předškoláčky*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 2015. ISBN 978-80-7235-554-9.

MARTINCOVÁ, Jana a Věra TAUTOVÁ. *Říkačky pro chytré hlavičky*. Praha: Babyonline, 2012. ISBN 978-80-904216-4-6.

POSPÍŠILOVÁ, Zuzana. *Hádám, hádáš, hádáme*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0734-4.

SEDLÁK, František a Hana VÁŇOVÁ. *Hudební psychologie pro učitele*. Druhé vydání. Praha: Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-2060-2.

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte: Analytická studie*. Praha: Supraphon, 1974. ISBN 02-289-74.

SCHEFFLER, Axel. *Na statku*. Praha: Svojtka&Co, 2018. ISBN 978-80-256-2253-7.

STODŮLKOVÁ, Eva a Eliška ZAPLETALOVÁ. *Pedagogika pro střední školy*. Druhé vydání. Beroun: Machart, 2015. ISBN 978-80-87938-32-4.

STRNADOVÁ, Karla a Jiří ZEZULA. *Hudební výchova v mateřské škole: Dílčí metodická příručka k programu výchovné práce pro mateřské školy*. Praha: Naše vojsko, 1988. ISBN není uvedeno.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi: Zpěvník pro děti od 3 let*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-323-4.

ŠMERDOVÁ, Marie. *Hudebně pohybová výchova*. Druhé, přepracované vydání. Jihlava: ETIS Jihlava, 1994. ISBN není uvedeno.

TICHÁ, Alena a Milena RAKOVÁ. *Zpíváme a hrajeme si s nejmenšími: Od narození do 8 let*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-100-6.

TICHÁ, Alena. *Učíme děti zpívat: Hlasová výchova pomocí her pro děti od 5 do 11 let*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-916-X.

ŽÁČEK, Jiří. *Sedmero pohádek*. Praha: Knižní klub, 2016. ISBN 978-80-242-5442-5.

9 Webové stránky

KRUŽÍKOVÁ, Marie. *Či jsem?* In: *Mateřská škola Vítkova* [online]. In 2020, [cit. 2021-04-23]. Dostupné z: <http://msvitkova.cz/namety-pro-rodice-s-detmi/pisnicky/>

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV*. In: *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 18. 11. 2005 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/394/HUDEBNI-VYCHOVA-A-VZDELAVACI-OBSAH-RVP-PV.html>

LORGEROVÁ, Veronika. *Mezi mláďátky na dvorku*. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 2018 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/p/21451/MEZI-MLADATKY-NA-DVORKU.html>

ROLLAND, Romain. *Citáty*. *Databazeknih.cz* [online]. Praha: Databaze knih, 2008-2022. [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/citaty/romain-rolland-1259>

RYBÁČKOVÁ, Lenka. *Pracovní listy – Učíme se se zvířátky*. In: *E-předškoláci* [online]. Kosmonosy, 2020 [cit. 2021-20-12]. Dostupné z: <https://e-predskolaci.cz/produkt/pracovni-listy-ucime-se-se-zviratky/>

10 Elektronické dokumenty

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [online]. Praha: MŠMT a Výzkumný ústav pedagogický, 2021 [cit. 2022-04-09]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>

11 Seznam příloh

Příloha A - Seznam obrázků v textu	- 1 -
Příloha B - Seznam grafů	- 1 -
Příloha C - Seznam obrázků v přílohách.....	- 2 -
Příloha E - Rytmizace říkadla	- 3 -
Příloha F - Melodizace říkadla	- 3 -
Příloha G - Notový zápis pro jednotlivé nástroje k říkadlu.....	- 4 -
Příloha H - Klavírní miniatura	- 8 -
Příloha I - Obrázky	- 9 -
Příloha J - Pracovní list k poslechové skladbě	- 10 -
Příloha K - Písnička	- 11 -
Příloha L - Rozezpívání.....	- 12 -
Příloha M - Notový zápis pro jednotlivé nástroje k písni	- 13 -
Příloha N - Pohádka O koťátku, které zapomnělo mňoukat.....	- 20 -
Příloha O - Masky	- 22 -
Příloha P - Písnička koťátka.....	- 23 -
Příloha Q - Mezihra	- 23 -
Příloha R - Závěrečná melodie	- 23 -
Příloha S - Pracovní listy pro předškoláky.....	- 24 -
Příloha T - Dotazník k metodickým listům	- 28 -

Příloha A - Seznam obrázků v textu

Obrázek 1: Prasátko.....	52
Obrázek 2: Slepice a kuřátka.....	52
Obrázek 3: Kozel.....	53
Obrázek 4: Ovce.....	53
Obrázek 5: Nástěnka – slepice a kuřátka.....	60
Obrázek 6: Nástěnka – prasátka.....	60
Obrázek 7: Nástěnka – ovce.....	60
Obrázek 8: Nástěnka – pracovní listy kuřátko a slon.....	61

Příloha B - Seznam grafů

Graf č. 1 – Délka pedagogické praxe.....	62
Graf č. 2 – Nejvyšší dosažené vzdělání.....	63
Graf č. 3 – Účast na dalším vzdělání.....	63
Graf č. 4 – Konkrétní doplňující vzdělání.....	64
Graf č. 5 – Míra spokojenosti s metodickými listy.....	65
Graf č. 6 – Srozumitelnost sepsání metodických listů.....	66
Graf č. 7 – Realizace hudebních činností.....	66
Graf č. 8 – Využití audionahrávky klavírní miniatury.....	67
Graf č. 9 – Pomůcky k metodickým listům.....	68
Graf č. 10 – Atraktivita metodických listů pro pedagogy.....	69
Graf č. 11 – Povědomí o hudebních činnostech.....	70
Graf č. 12 – Věková skupina dětí.....	70
Graf č. 13 – Náročnost pro děti.....	71
Graf č. 14 – Atraktivita metodických listů pro děti.....	72
Graf č. 15 – Zájem o hudební činnosti.....	72
Graf č. 16 – Zájem o hudební aktivity.....	73

Příloha C - Seznam obrázků v přílohách

Obrázek 1: Rytmizace říkadla	- 3 -
Obrázek 2: Melodizace říkadla	- 3 -
Obrázek 3: Klavírní miniatura.....	- 8 -
Obrázek 4: Ilustrační obrázek kuřete	- 9 -
Obrázek 5: Ilustrační obrázek slona	- 9 -
Obrázek 6: Slon.....	- 10 -
Obrázek 7: Kuře	- 10 -
Obrázek 8: Původní verze písničky.....	- 11 -
Obrázek 9: Upravená verze písničky	- 11 -
Obrázek 10: Rozezpívání	- 12 -
Obrázek 11: Maska koťátka	- 22 -
Obrázek 12: Maska štěňátka	- 22 -
Obrázek 13: Maska koně.....	- 22 -
Obrázek 14: Maska kocoura.....	- 22 -
Obrázek 15: Maska hospodyně	- 22 -
Obrázek 16: Maska krávy	- 22 -
Obrázek 17: Maska kozla.....	- 22 -
Obrázek 18: Maska ovečky	- 22 -
Obrázek 19: Písnička koťátka	- 23 -
Obrázek 20: Mezihra.....	- 23 -
Obrázek 21: Závěrečná melodie.....	- 23 -

Příloha D - Rytmizace říkadla

Rytmizace říkadla

1. Sta-tek rá-no pro-bou-zí se, slí-pky zo-bou zr - ní. Ky-ky-ry-ký zvo-lá ko-hout a ni-kdo ne- chr-ní.
2. Na lou-ce se pa-sou ov-ce, sko-ta-čí a be-čí. Zdr-žu-jí se pě-kně v hlou-čku, ma-lé i ty vět-ší.
3. Stá-jí tře-se du-sot ko-pyt, o-zý-vá se í-há. Hří-bě mí-ří do vý-bě-hu, a u-ší-ma stří-há.
4. Na stat-ku když prá-ce sko-nčí, je čas za-vřít vra-ta. Od sto-do-ly kam u-le-hla, vše-chna ta zví-řa-ta.

Obrázek 1: Rytmizace říkadla

Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha E - Melodizace říkadla

Melodizace říkadla

Melodie písničky Pec nám spadla

$\text{♩} = 80$

D H⁷ Emi A A⁷ D

1. Sta-tek rá-no pro-bou-zí se, slí-pky zo-bou zr - ní. Ky-ky-ry-ký zvo-lá ko-hout a ni-kdo ne- chr-ní.
2. Na lou-ce se pa-sou ov-ce, sko-ta-čí a be-čí. Zdr-žu-jí se pě-kně v hlou-čku, ma-lé i ty vět-ší.
3. Stá-jí tře-se du-sot ko-pyt, o-zý-vá se í-há. Hří-bě mí-ří do vý-bě-hu, a u-ší-ma stří-há.
4. Na stat-ku když prá-ce sko-nčí, je čas za-vřít vra-ta. Od sto-do-ly kam u-le-hla, vše-chna ta zví-řa-ta.

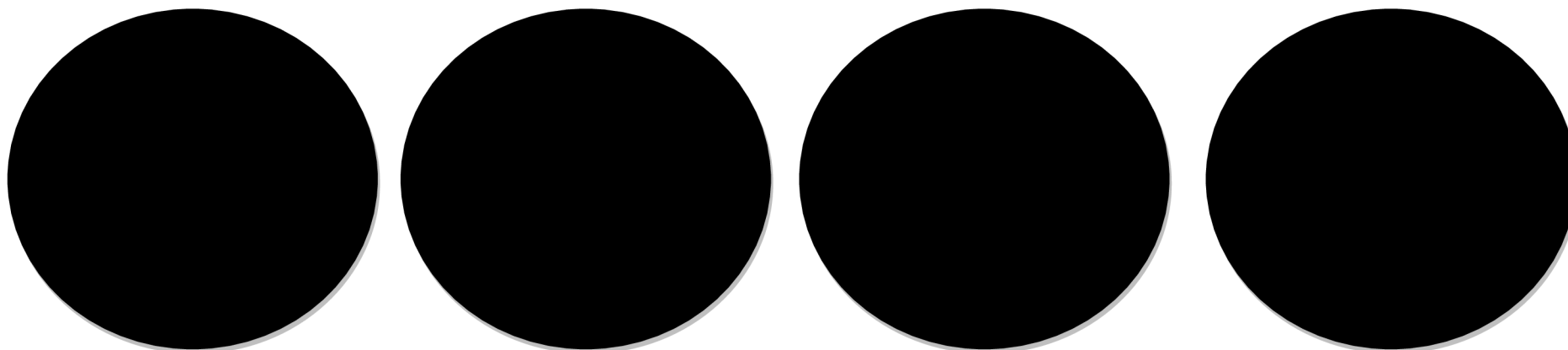
Obrázek 2: Melodizace říkadla

Zdroj: Vlastní zpracování podle¹³³

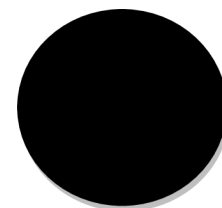
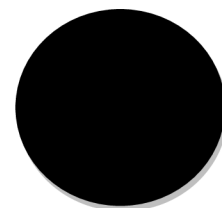
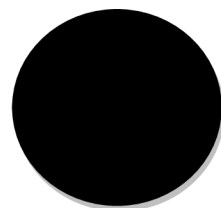
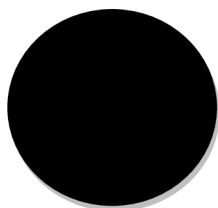
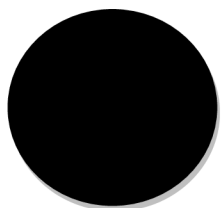
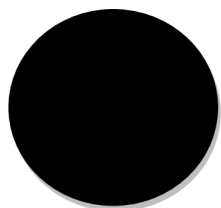
¹³³ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi*. Praha 1999, s. 105

Příloha F - Notový zápis pro jednotlivé nástroje k říkadlu

- **Bubínek**

- **Kastaněty**

- **Drhlo**

- Rytmičká vejce

Příloha G - Klavírní miniatura¹³⁴

V. Trejan: KUŘÁTKO A SLON

Moderato dolce

The musical score is written for piano and bass. It begins with a treble clef and a bass clef. The key signature has two flats (B-flat major). The tempo is 'Moderato dolce'. The first system starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The second system features a piano (*p*) dynamic. The third system starts with a mezzo-forte (*mf*) dynamic, then a forte (*f*) dynamic, and ends with a 'poco rit.' marking. The score includes various fingerings (1-5) and articulation marks (accents, slurs) to guide the performer.

Obrázek 3: Klavírní miniatura

¹³⁴ JENČKOVÁ, Eva. *Výběr klavírních skladeb pro 1.-4. ročník studia učitelství hudební výchovy na 1. stupni ZŠ*. Praha 1990, s. 23, 24

Příloha H - Obrázky¹³⁵

Obrázek 4: Ilustrační obrázek kuřete

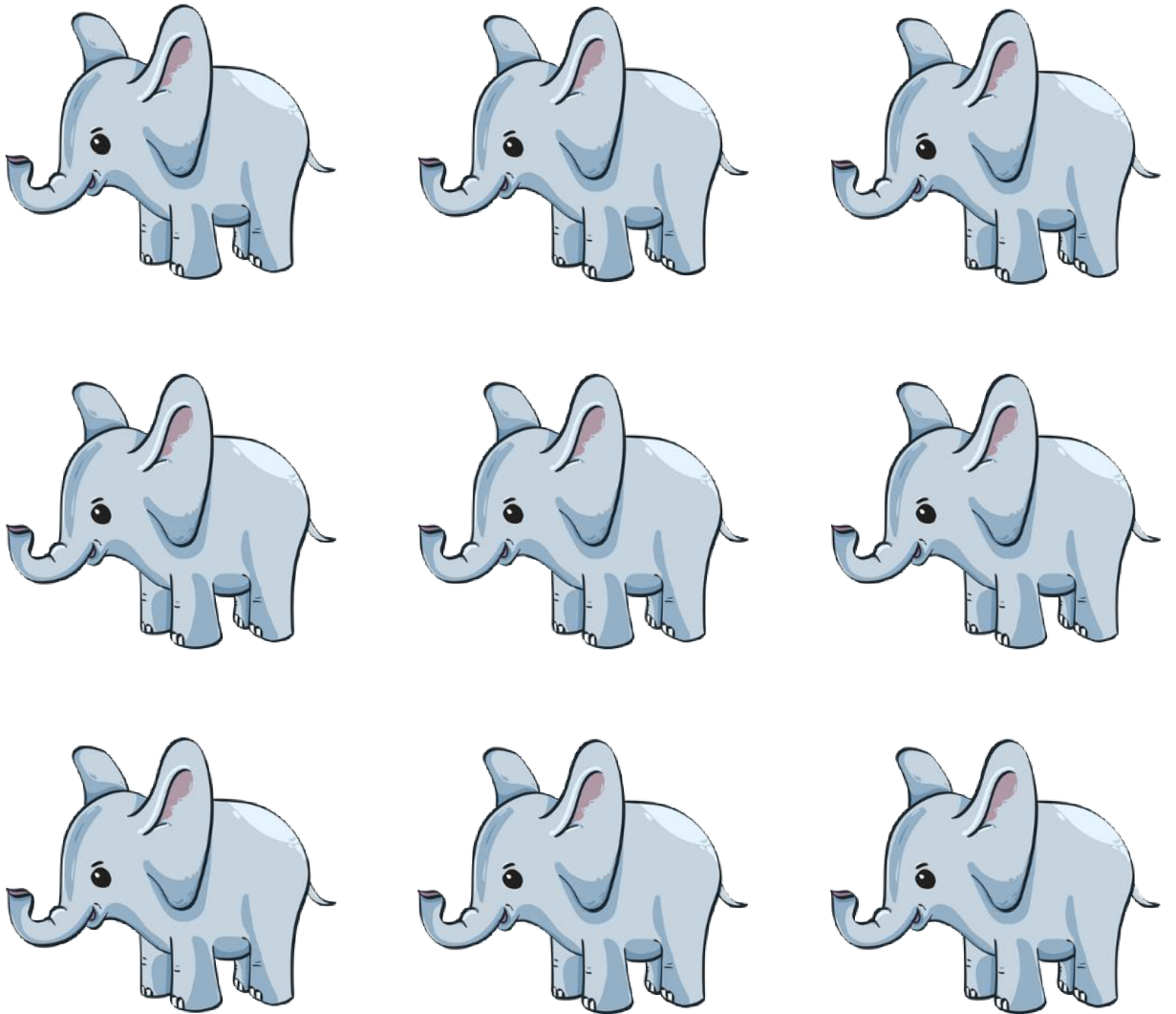

Obrázek 5: Ilustrační obrázek slona

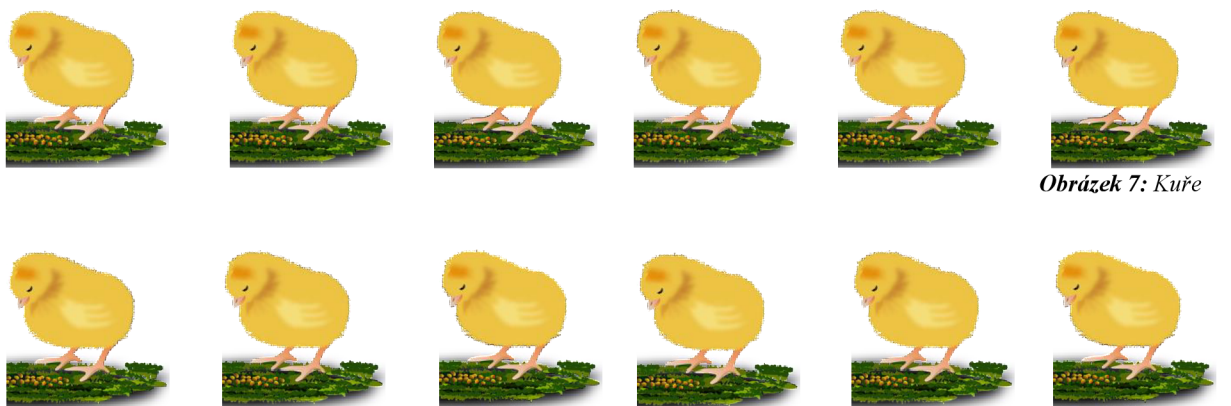
¹³⁵ <https://pixabay.com/cs/photos/ku%25%99e-zv%25%99e-pt%25%99e-1k-dom%25%99e-1c%25%99e-dr%25%99e-afbe%25%99e-2924186/>; <https://pixabay.com/cs/photos/slon-zv%25%99e-afrika-pr%25%99e-afhledn%25%99e-pozad%25%99e-3095552/>

Příloha I - Pracovní list k poslechové skladbě

Zakroužkuj tolik slonů¹³⁶ a kuřátek¹³⁷, kolik jich uslyšíš při poslechu skladbičky.

Obrázek 6: Slon

Obrázek 7: Kuře

¹³⁶ <https://pixabay.com/cs/vectors/sl%c5%afn%c4%9b-slon-fajn-modr%c3%bd-kid-3526681/>

¹³⁷ <https://pixabay.com/vi/illustrations/th%C3%BA-v%E1%BA%ADt-%C4%91%E1%BB%99ng-v%E1%BA%ADt-chim-g%C3%A0-con-1987425/>

ČÍ JSEM?

Marie Kružíková

svižně

Na-šli jsme ště-ňát-ko, či je, či? Kdo-pak je ma-min-ka a kdo je ta-tí-nek?

Na-šli jsme ště-ňát-ko, či je, či? Kde byd-lí, ko-mu pat-ří...?

Koťátko,
selátko,
hříbátko,
kuřátko...

Obrázek 8: Původní verze písničky

Čí jsem?

$\text{♩} = 110$

1. Na-šli jsme	ště-ňá-tko,	či je,	či?	Kdo-pak je	ma-min-ka	a kdo je	ta-tí-nek?
2. Na-šli jsme	ko-tá-tko,	či je,	či?	Kdo-pak je	ma-min-ka	a kdo je	ta-tí-nek?
3. Na-šli jsme	se-lá-tko,	či je,	či?	Kdo-pak je	ma-min-ka	a kdo je	ta-tí-nek?
4. Na-šli jsme	hří-bá-tko,	či je,	či?	Kdo-pak je	ma-min-ka	a kdo je	ta-tí-nek?
5. Na-šli jsme	ku-řá-tko,	či je,	či?	Kdo-pak je	ma-min-ka	a kdo je	ta-tí-nek?

1. Na-šli jsme	ště-ňá-tko,	či je,	či?	Fe-ny	a psa	pře-ci.
2. Na-šli jsme	ko-tá-tko,	či je,	či?	Ko-čky	a ko-cou-ra	pře-ci.
3. Na-šli jsme	se-lá-tko,	či je,	či?	Pra-sní-ce	a ve-pře	pře-ci.
4. Na-šli jsme	hří-bá-tko,	či je,	či?	Kli-sny	a hře-bce	pře-ci.

Obrázek 9: Upravená verze písničky

Zdroj: Vlastní zpracování

¹³⁸ KRUŽÍKOVÁ, Marie. Čí jsem? <http://msvitkova.cz/namety-pro-rodice-s-detmi/pisnicky/>

Příloha K - Rozezpívání

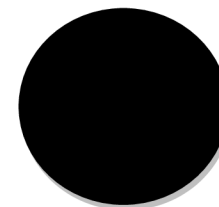
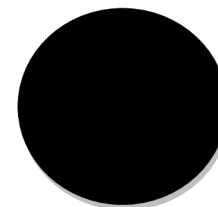
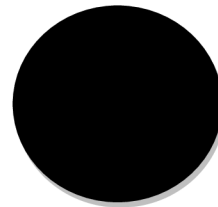
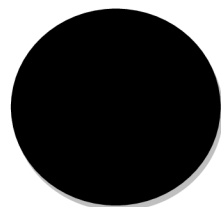
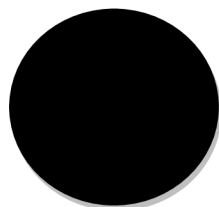
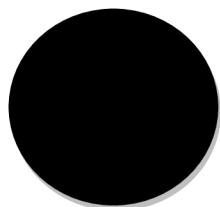
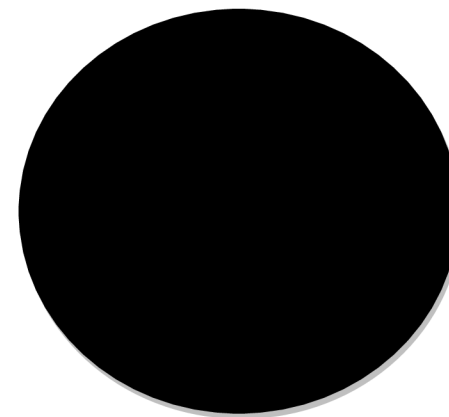
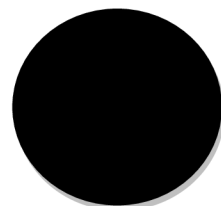
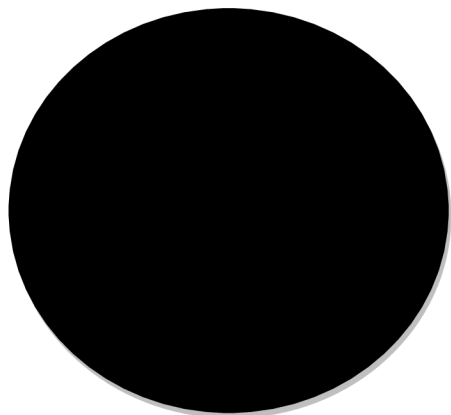
Rozezpívání

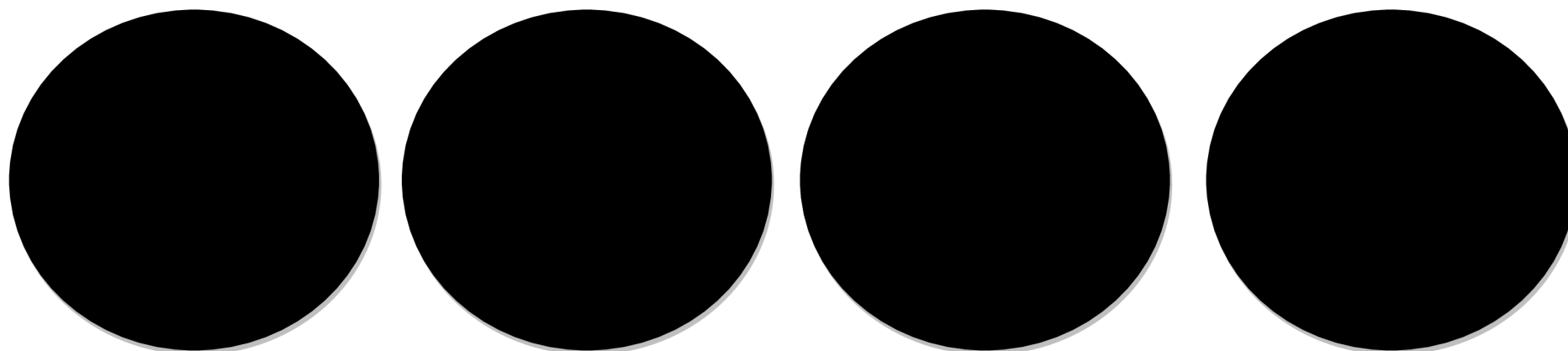
Obrázek 10: Rozezpívání
Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha L - Notový zápis pro jednotlivé nástroje k písni

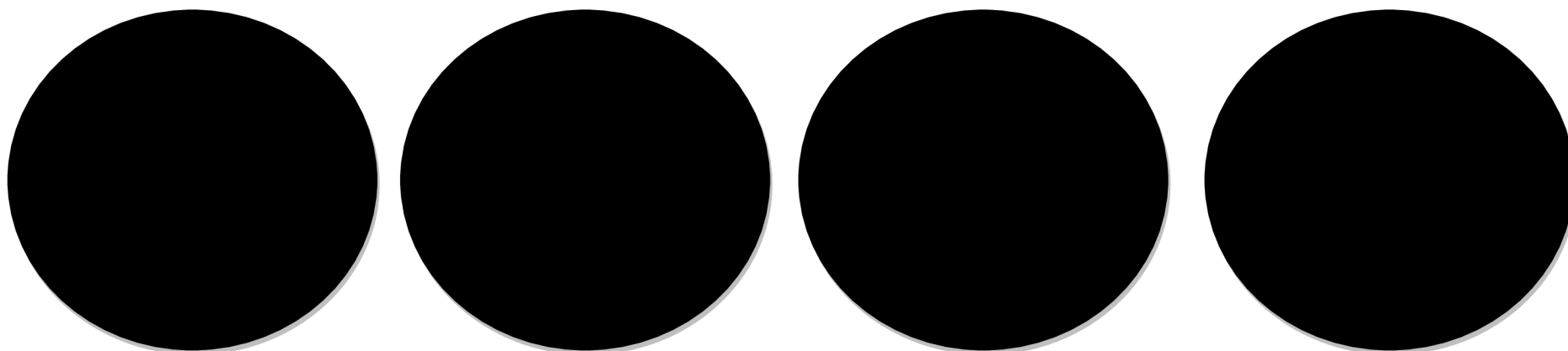
- **Dřívka**

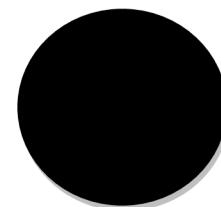
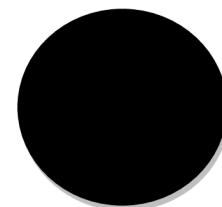
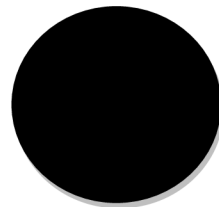
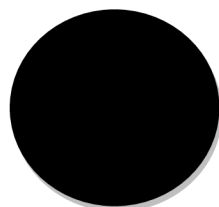
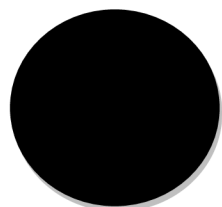
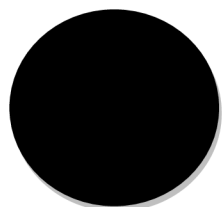
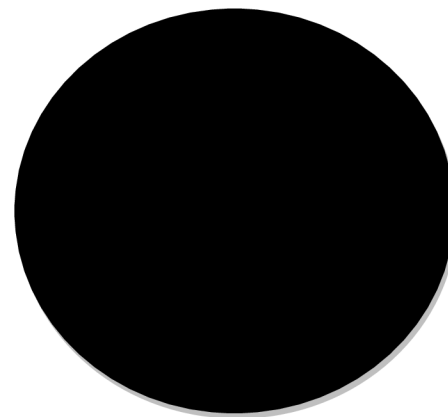
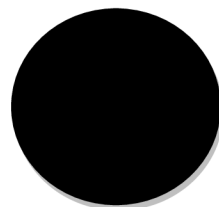
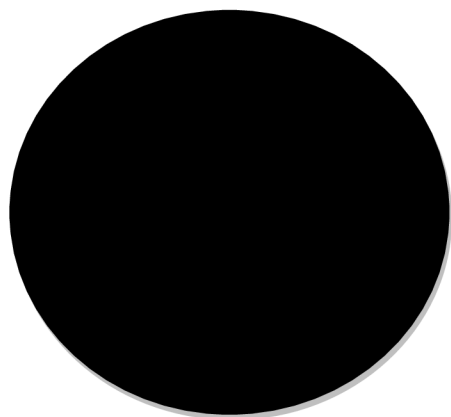
- Prstové činelky

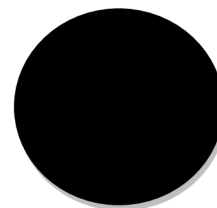
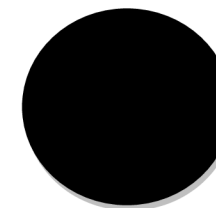
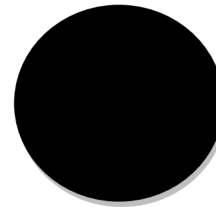
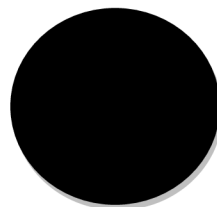
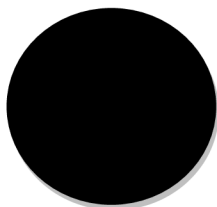
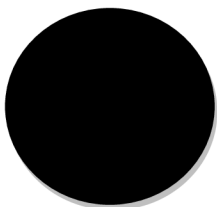
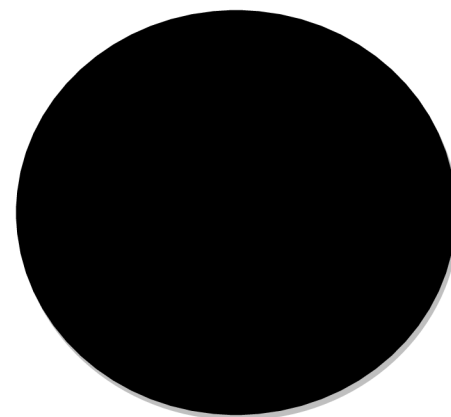
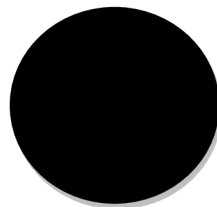
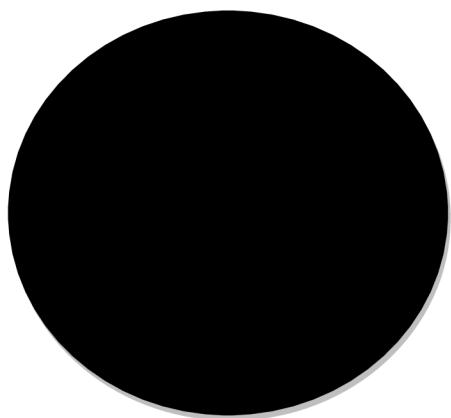
- **Drhlo**

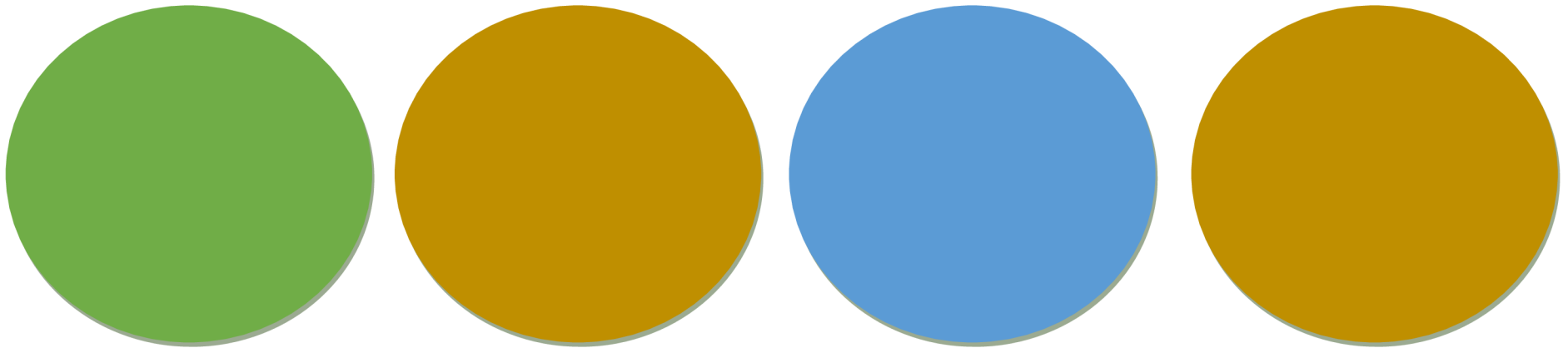
- **Kastaněty**

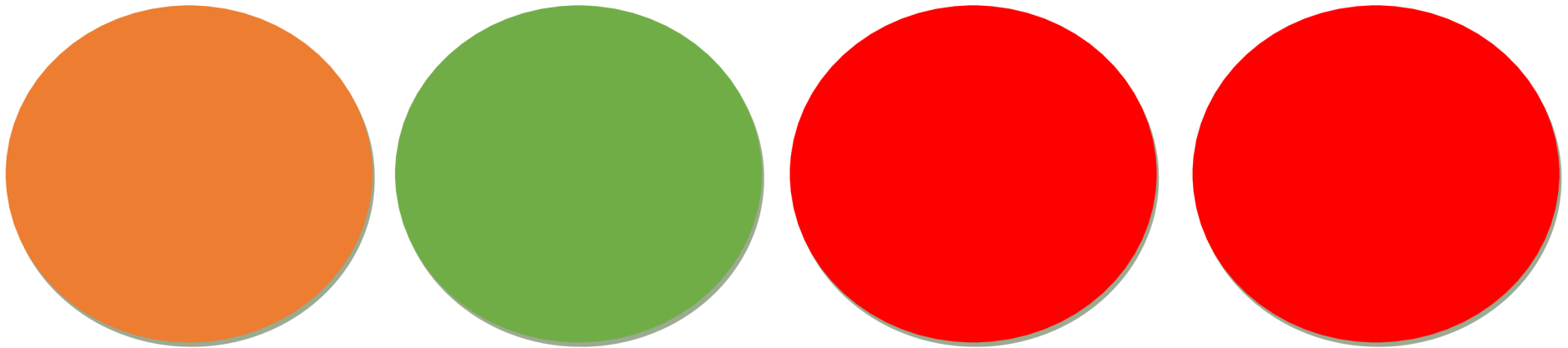
- Rytmičná vejce

- **Xylofon 1**

- **Xylofon 2**

Příloha M - Pohádka O koťátku, které zapomnělo mňoukat¹³⁹

Vypravěč: Bylo jednou jedno koťátko. Koťátko si rádo hrálo na dvoře i za vraty, pořád mu to bylo málo, celé dny si jenom hrálo s kamarády štěňaty. Tak se stalo, že zapomnělo mluvit kočičí řečí. Umělo už říkat jenom...

Koťátko: Haf, haf, haf.

Vypravěč: Když dostalo hlad, chtělo si říci hospodyni o miskou mlíčka. Ale nevědělo jak.

Koťátko: Jak se říká, propáníčka, že bych rádo miskou mlíčka?

Vypravěč: Hladové koťátko chodilo s pláčem po dvoře, až potkalo koně.

Kůň: Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!

Koťátko: Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak si říká, propáníčka, že bych rádo miskou mlíčka?

Kůň: Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: íhahá!

Koťátko: Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.

Vypravěč: Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo krávu.

Kráva: Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!

Koťátko: Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo miskou mlíčka?

Kráva: Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Búúú!

Koťátko: Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.

Vypravěč: Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo kozlíka.

Kozlík: Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!

Koťátko: Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo miskou mlíčka?

Kozlík: Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Mééé!

Koťátko: Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.

Vypravěč: Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo ovečku.

Ovečka: Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!

Koťátko: Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo miskou mlíčka?

¹³⁹ ŽÁČEK, Jiří. *Sedmero pohádek*. Praha 2016, s. 6

Ovečka: Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Béeé!

Koťátko: Ale kdepak, nestačí – kotě má řeč jinačí! Marný pláč a marné rady, budu muset umřít hlady.

Vypravěč: Hladové koťátko šlo s pláčem dál, až potkalo kocoura.

Kocour: Pročpak pláčeš, koťátko? Rozvesel se drobátko!

Koťátko: Jak nemám plakat? V bříšku mi kručí hlady, ale zapomnělo jsem, jak to mám říci hospodyni. Jak se říká, propáníčka, že bych rádo misku mlíčka?

Kocour: Snadná pomoc! Když máš hlad, stačí přece zavolat: Mňauúúú!

Koťátko: To je ono, hurá, sláva, takhle mluví koťátka!

Vypravěč: A to kotě dírou v plotě utíkalo do kuchyně, třikrát kolem hospodyně, zamňoukalo...

Koťátko: Mňau, mňau, mňau!

Vypravěč: Sotva to hospodyně uslyšela, dala hned koťátku plnou misku. Vypilo tu misku mlíčka, napilo se moc a moc, stulilo se do klubička a už chrupá, dobrou noc!

Příloha N - Masky

- *Koťátko*

Obrázek 11: Maska koťátka
Zdroj: Vlastní zpracování

- *Štěňátko*

Obrázek 12: Maska štěňátka
Zdroj: Vlastní zpracování

- *Kůň*

Obrázek 13: Maska koně
Zdroj: Vlastní zpracování

- *Kocour*

Obrázek 14: Maska kocoura
Zdroj: Vlastní zpracování

- *Hospodyně*

Obrázek 15: Maska hospodyně
Zdroj: Vlastní zpracování

- *Kráva*

Obrázek 16: Maska krávy
Zdroj: Vlastní zpracování

- *Kozel*

Obrázek 17: Maska kozla
Zdroj: Vlastní zpracování

- *Ovečka*

Obrázek 18: Maska ovečky
Zdroj: Vlastní zpracování

Příloha O - Písnička koťátka

Písnička koťátka

Melodie písničky Bude zima

A - le kde-pak ne- sta-čí ko- tě má řeč ji-na-čí. Mar-ný pláč a mar-né ra-dy, bu-du mu-set um-řít hla-dy.

Obrázek 19: Písnička koťátka
Zdroj: Vlastní zpracování podle¹⁴⁰

Příloha P - Mezihra

Mezihra

Melodie písničky Ej, padá, padá

Ej, padá, padá

Obrázek 20: Mezihra
Zdroj: Vlastní zpracování podle¹⁴¹

Příloha Q - Závěrečná melodie

Závěrečná melodie

Melodie písničky Zima, zima tu je

Zima, zima tu je

Obrázek 21: Závěrečná melodie
Zdroj: Vlastní zpracování podle¹⁴²

¹⁴⁰ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi: Zpěvník pro děti od 3 let*. Praha 1999, s. 42

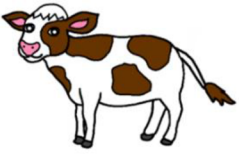

¹⁴¹ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk a Alena TICHÁ. *Lidové písničky a hry s nimi: Zpěvník pro děti od 3 let*. Praha 1999, s. 50

¹⁴² LIŠKOVÁ, Marie. *DO-RE-MI: Zpěvník pro předškoláčky*. Praha 2015, s. 20

Příloha R - Pracovní listy pro předškoláky¹⁴³

Který stín patří k barevnému zvířátku?

¹⁴³ RYBÁČKOVÁ, Lenka. *Pracovní listy – Učíme se se zvířátky*. Kosmonosy 2020. [online] Dostupné z: <https://e-predskolaci.cz/produkt/pracovni-listy-ucime-se-se-zviratky/>

Prohlédni si jednotlivé obrázky, pojmenuj je, zkus je vytleskat a vybarvi číslo, které odpovídá počtu slabik v daném slově.

1 2 3

1 2 3

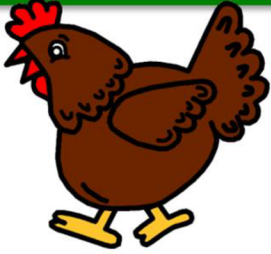
1 2 3

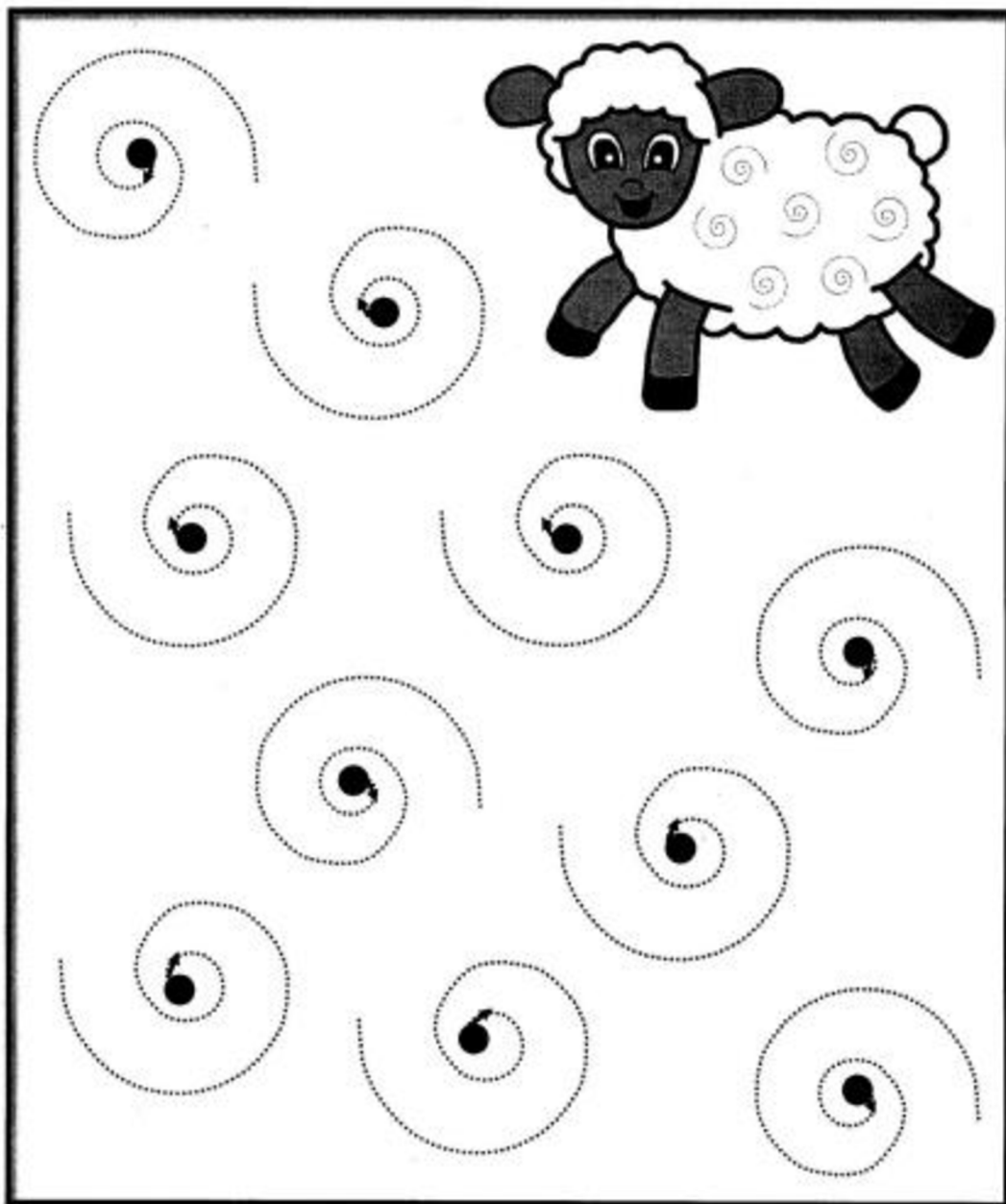
1 2 3

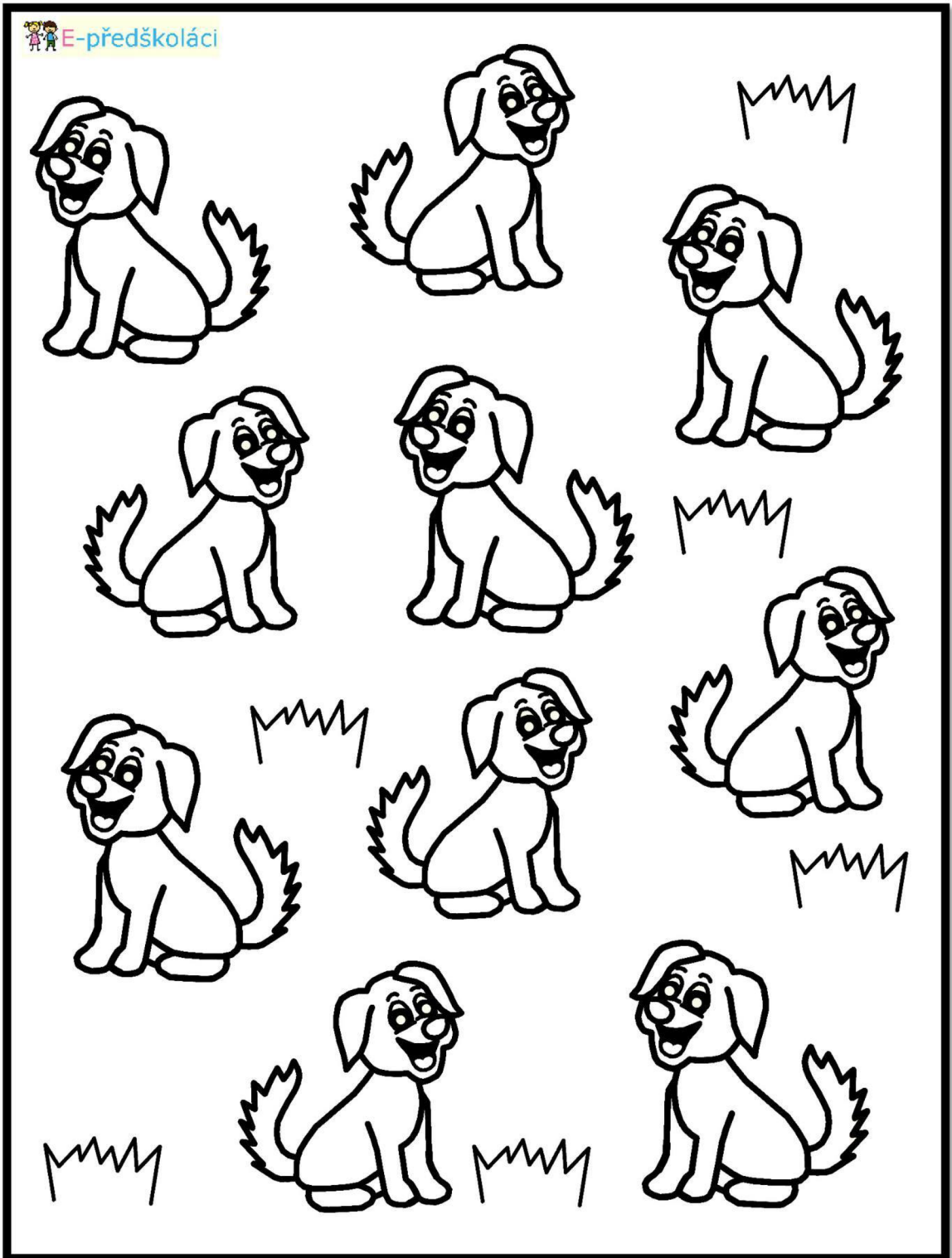
1 2 3

1 2 3

Vezmi si pastelku a zkus nakreslit ovčí vlnu.

Kam jde pejsek? Všechny pejsky, kteří koukají doprava, vybarvi hnědě, všechny pejsky, kteří se dívají doleva, vybarvi černě. Jak se jmenuje tvůj pejsek?

Příloha S - Dotazník k metodickým listům

Dotazník k metodickým listům

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Navrátilová. Studuji třetím rokem na Pedagogické fakultě v Hradci Králové obor Učitelství pro mateřské školy.

Tento dotazník slouží jako reflexe k metodickým listům, které jste ode mne obdrželi. Věnujte prosím několik minut svého času k jeho vyplnění.

Cílem dotazníkového šetření je zjistit, jak se Vám s metodickými listy pracovalo, zda byly srozumitelně sepsány, jestli byly činnosti přiměřené věku dětí, zda Vás nabídka činností zaujala a jak na připravený program reagovaly děti.

Jaká je délka vaší pedagogické praxe?

- Do 3 let
- 4–6 let
- 7–10 let
- 11–20 let
- více než 20 let

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Středoškolské nepedagogické
- Středoškolské pedagogické
- Vyšší odborné nepedagogické
- Vyšší odborné pedagogické
- Vysokoškolské nepedagogické
- Vysokoškolské pedagogické

Účastníte se nějakého pedagogického vzdělání? (SŠ, VOŠ, VŠ, kurzy, semináře, ...)

- Ano
- Ne

Pokud ano, jakého?

- Středoškolské pedagogické
- Vyšší odborné pedagogické
- Vysokoškolské pedagogické
- Jiná...

1. Jak jste byl spokojen/ byla spokojena s nabídkou činností metodických listů?

- Velmi spokojen/ spokojena
- Spíše spokojen/ spokojena
- Spíše nespokojen/ nespokojena
- Velmi nespokojen/ nespokojena

2. Byly metodické listy srozumitelně sepsány? (Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)

Práce s říkadlem	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Klavírní miniatura	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Nácvik písně	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Hudební pohádka	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne

2.1 Co by podle Vás chtělo lépe zformulovat/ více rozepsat? (Na tuto otázku odpovídejte pouze pokud Vaše předchozí odpověď byla „Spíše ne“ nebo „Ne“.)

3. Stihl/ stihla jste zrealizovat všechny hudební činnosti během týdne?

- Ano
- Ne

3.1 Jaké činnosti jste nestihl/ nestihla zrealizovat? (Na tuto otázku odpovídejte pouze pokud Vaše předchozí odpověď byla „Ne“.)

4. Využil/ využila jste přiloženou audionahrávku klavírní miniatury?

- Ano
- Ne, klavírní miniaturu jsem dětem hrál sám/ hrála sama

5. Měl/ měla jste k dispozici všechny potřebné pomůcky k realizaci hudebních činností v metodických listech? (Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)

Práce s říkadlem	Ano	Ne
Klavírní miniatura	Ano	Ne
Nácvik písně	Ano	Ne
Hudební pohádka	Ano	Ne

5.1 Jaké pomůcky Vám chyběly? (Na tuto otázku odpovídejte pouze pokud Vaše předchozí odpověď byla „Ne“.)

6. Byla pro Vás nabídka činností v metodických listech zajímavá? (Vyberte jednu odpověď v každém řádku.)

Práce s říkadlem	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Klavírní miniatura	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Nácvik písně	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne
Hudební pohádka	Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne

7. Byla pro Vás nějaká hudební činnost nová? Hudební činností myslím komplexní práci s říkadlem, poslechové činnosti, komplexní práci s písní nebo hudební pohádku.

- Ano
- Ne

7.1 Pokud ano, jaká?

8. S jakou třídou jste pracoval/ pracovala?

- Homogenní třída
- Heterogenní třída

8.1 S jakou věkovou skupinou dětí jste pracoval/ pracovala?

- 4–5 let
- 5–6 let

9. Měly děti s některými činnostmi potíže?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

9.1 S jakými? (Na tuto otázku odpovídejte pouze pokud Vaše předchozí odpověď byla „Ano“ nebo „Spíše ano“.)

10. Měly děti zájem o připravený program?

- Ano, všechny.
- Většina dětí ano
- Většina dětí ne.
- Ne

11. Které hudební činnosti děti nejvíce zaujaly? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- Komplexní práce s říkadlem
- Poslechové činnosti
- Komplexní práce s písní
- Hudební pohádka

12. O jaké hudební aktivity jevíly děti největší zájem? (Vyberte jednu nebo více odpovědí.)

- Hra na tělo
- Instrumentální zvukomalba
- Taneční a pohybové aktivity
- Prstohrátky
- Pantomimika
- Zpěv
- Jiná...

Zde je prostor pro Vaše připomínky či náměty ke zlepšení metodických listů.

Velmi Vám děkuji za Váš čas potřebný k realizaci metodických listů a vyplnění dotazníku.